

Vysoká škola aplikované psychologie, s.r.o.

Akademická 409

411 55 Terezín

**Rozvoj andragogiky v České republice a jeho
praktické dopady na vzdělávání osob
v produktivním věku**

**Development of andragogy in Czech Republic
and its practical impact on educating people in
productive age**

Bakalářská práce

Mgr. Lucie Bačíková

VYSOKÁ ŠKOLA APLIKOVANÉ PSYCHOLOGIE TEREZÍN

Akademická 409, 411 55 Terežín, info@vsaps.cz, www.vsaps.cz

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

akademický rok 2018/2019.

Jméno a příjmení studenta:	Mgr. Lucie Bačíková
Studijní program:	B6107 Humanitní studia
Název tématu práce v českém jazyce:	Rozvoj andragogiky v České republice a jeho praktické dopady na vzdělávání osob v produktivním věku
Klíčová slova v českém jazyce:	andragogika, vzdělávání, vzdělávání dospělých, pedagogika
Název tématu v anglickém jazyce:	Development of andragogy in Czech Republic and its practical impact on educating people in productive age
Klíčová slova v anglickém jazyce:	andragogy, education, adult education, pedagogy

1.	Zdůvodnění tématu (min. 7 řádků): V současné době pracuji ve školství, před třemi roky jsem začala opět studovat a stala se součástí akademické obce. Svou práci jsem zaměřila na vývoj andragogiky a její terminologii. Tyto své poznatky shrnu v části teoretické. V části praktické ověřím u respondentů produktivního věku přístup, postoje a názory na vzdělávání dospělých. Důvodem výběru tohoto tématu bylo porovnání rozdílů mezi vzděláváním dětí, mládeže a dospělých.
2.	Formulace problému, který bude v práci řešen (min. 10 řádků): Práce bude obsahovat teoretickou a praktickou část. Cílem teoretické části bude sumarizovat a seznámit čtenáře s poznatky o vědní disciplíně – andragogika. Praktická část bude zpracována pomocí kvantitativního výzkumu zaměřená na osoby různých sociálních vrstev produktivního věku. Z důvodu potřeby velkého množství dat bude zvolen kvantitativní výzkum. Cílem u zvolené skupiny bude zjistit a porovnat jejich názory a postoje ke vzdělávání. K výše zmíněnému problému, budou stanoveny otázky, např. Považujete vzdělání za důležité? Jaké jsou nejčastější nedostatky motivace ke vzdělávání? Jaké jsou motivy k dalšímu vzdělávání? Je dostačující výběr z nabídky vzdělávání? Podporuje váš zaměstnavatel zájem o vzdělávání? K vyřešení problému týkajícího se výše položených otázek bude zvoleno dotazníkové šetření.
3.	Cíl práce max. 5 řádků:

	<p>Bakalářská práce bude členěna do dvou částí – teoretické a praktické. Úvodní část práce v teoretické části bude popisovat historický vývoj vzdělávání. Práce se dále bude zabývat vznikem a historickým vývojem andragogiky, současným stavem andragogiky a jejím současným postavením v České republice. V dalších kapitolách se čtenář bude moci dočíst o disciplínách andragogiky a cílových skupinách, kterých se andragogika týká. Závěr teoretické části bude popisovat významné osobnosti andragogiky. Praktická část se bude zabývat pohledy jednotlivých sociálních skupin na vzdělávání.</p> <p>Cílem bakalářská práce je sumarizovat poznatky o rozvoji andragogiky v České republice.</p>
4.	<p>Charakteristika použitých metod:</p> <p>Analýza – rozbor daného tématu Explance – shrnutí faktů o daném tématu</p>
5.	<p>Struktura práce, pracovní rozčlenění kapitol (podkapitol): teoretická a praktická část</p> <p>Úvod</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Historický vývoj vzdělávání <ol style="list-style-type: none"> 1.1 Vzdělávání dospělých v historickém vývoji 2. Základní otázky andragogiky <ol style="list-style-type: none"> 2.1 Vznik a vývoj andragogiky 2.2 Rozvoj andragogiky v České republice 2.3 Současné postavení české andragogiky <ol style="list-style-type: none"> 2.3.1 Andragogika a její disciplíny 2.3.2 Cílové skupiny ve vztahu k andragogice 2.3.3 Přínos vzdělávání pro dospělé 3. Významné osobnosti andragogiky 4. Výzkum <p>Závěr</p> <p>Seznam použité literatury</p>
6.	<p>Odborná literatura – seznam vybrané literatury k jednotlivým kapitolám teoretické a praktické části (min. 20 titulů, 3 recenzované časopisy, 3 zahraniční zdroje, případně internetové odkazy):</p> <p>BARTÁK, Jan. Jak vzdělávat dospělé. 1. vyd. Praha: Alfa nakladatelství, 2008. ISBN 978-80-87197-12-7.</p> <p>BARTOŇKOVÁ, Hana, ŠIMEK, Dušan. 2002. Andragogika. 1. vyd. Olomouc: UP, 2002.</p>

ISBN 80-244-0394-3.

BENEŠ, Milan. 2001. Andragogika: filozofie – věda. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2001. ISBN 80-86432-03-3.

BENEŠ, Milan a kol. Idea vzdělávání v dnešní společnosti. Praha: Eurolex Bohemia, 2002, ISBN 80-86432-40-8.

BENEŠ, Milan. Andragogika: teoretické základy. 2. vyd. Praha: Eurolex Bohemia s.r.o, 2003. ISBN 80-86432-23-8.

Cieľové skupiny vo vzdelávaní dospelých: zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie "Cieľové skupiny vo vzdelávaní dospelých". Bratislava, 24. - 25. augusta 2000. Bratislava: Gerlach Print, 2001. ISBN 80-968564-3-X.

BENEŠ, Milan. Andragogika. 1. vyd. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-2472580-2.

DVOŘÁKOVÁ, Miroslava a Michal ŠERÁK. Andragogika a vzdělávání dospělých: Vybrané kapitoly. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 2016. ISBN 978-80-7308-694-7.

FARKOVÁ, Marie. Dospělost a její variabilita. Praha: Grada, 2009. ISBN 978- 80-247-2480-5.

KALNICKÝ, Juraj (ed.). Efektivnost a ekonomika edukace dospělých. Ostrava: Repronis, 2012. ISBN 978-80-7329-323-9.

MALACH, Josef. Systémy vzdělávání dospělých. 1. vyd. Ostrava: Ediční středisko CIT OU. 2003. ISBN 80-7042-944-5.

PALÁN, Zdeněk. Základy andragogiky. 1 vyd. Praha: VŠ J. A. Komenského s.r.o., 2002

PLAMÍNEK, Jiří. Vzdělávání dospělých: Průvodce pro lektory, účastníky a zadavatele. 1. vyd. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3235-0.

PRŮCHA, Jan a Jaroslav VETEŠKA. Andragogický slovník. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3960-1.

RABUŠICOVÁ, Milada a Ladislav RABUŠIC. Učíme se po celý život? O vzdělávání dospělých v České republice. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2008. ISBN 978-80-210-5859-0.

ŠKODA, Kamil. 1996. Kapitoly z dějin andragogiky. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-326-1.

ŠVEC, Štefan. Základné pojmy v pedagogike a andragogike: (s anglicko-slovenským slovníkom termínov s definíciami a s registrom ich slovensko-anglických ekvivalentov). 2. rozšírené a dopl. vyd. Bratislava: Iris, 2002. ISBN 80-89018-31-9.

TOMÁNEK, Pavol. Vyd. 1. Brno: Tribun EU, 2015. Knihovnicka.cz. Librix.sk. ISBN 978-80-263-0776-1.

VACÍNOVÁ, Tereza a Jaroslav Veteška. Aktuální otázky vzdělávání dospělých: Andragogika na prahu 21. století. Praha: UJAK. 2011. ISBN 978-80-7452-012-9.

VETEŠKA, Jaroslav. Přehled andragogiky: Úvod do vzdělávání a učení dospělých. 1. vyd.

Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1026-6.

VETEŠKA, Jaroslav a Michaela TURECKIOVÁ. Vzdělávání a rozvoj podle kompetencí. Praha: Grada Publishing, 2008. ISBN 978-80-86723-54-9.

VYHNÁNKOVÁ, Kateřina. Vzdělávání dospělých v České Republice a Evropské unii. Praha: Univerzita J. A. Komenského, 2007. ISBN 978-80-86723-46-4.

ZORMANOVÁ, Lucie. Andragogika. 1. vyd. Praha: Grada, 2017. ISBN 97880-271-0051-4.

Andragogika: čtvrtletník pro vzdělávání dospělých

Andragogická revue - Česko-slovenský vědecký časopis zaměřený na teorii vzdělávání dospělých, andragogiku a rozvoj lidských zdrojů

Andragogika v praxi

Souhlas vedoucího práce

Jméno vedoucího: PhDr. Mgr. Vladimír Svoboda

Podpis: dne: 31. 2019

Souhlas prorektorky pro pedagogickou a vzdělávací činnost

Podpis: dne: 7. 9. 2015

„Prohlašuji, že předloženou bakalářskou práci na téma Rozvoj andragogiky v České republice a jeho praktické dopady na vzdělávání osob v produktivním věku jsem vypracoval/a samostatně, s použitím uvedené literatury a tato práce nebyla použita k získání žádné jiné atestace.“

V Častolovicích dne 22. 7. 2019

.....
Mgr. Lucie Bačíková

Na tomto místě bych chtěla poděkovat vedoucímu mé bakalářské práce PhDr. Mgr. Vladimírovi Svobodovi za metodické vedení a věcné připomínky.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá otázkou rozvoje andragogiky v České republice a jeho praktickými dopady na vzdělávání osob v produktivním věku. Práce je rozdělena na teoretickou a výzkumnou část. Úvod teoretické části je věnován historickému kontextu vývoje vzdělávání. V následujících kapitolách je charakterizováno vzdělávání v České republice nejen z pohledu dnešní doby, ale také z historického hlediska jeho vývoje. V další kapitole se čtenář může dočíst o cílových skupinách, které mohou být andragogikou ovlivněny a jaký význam pro ně vzdělávání má. V závěru teoretické části autor představuje výběr odborníků, kteří se podíleli na rozvoji této vědy nebo s ní jsou spojováni. Závěr práce je zaměřen na praktickou část výzkumnou, v rámci které je stanoven výzkumný problém a na základě dotazníkového šetření vyhodnocen.

Klíčová slova: andragogika, historie andragogiky, vzdělávání, vzdělávání dospělých, dospělý

Abstract

This thesis deals with the evolution of andragogy in the Czech Republic and its practical impact on education of people in their productive age. The thesis is divided into a theoretical part and an analytical one. The introduction into the theoretical part is dedicated to the historical context of evolution of education. The following chapters contain a characteristic of education in the Czech Republic not only from the today's point of view but also from the historical side. The next chapter brings information about target groups which can be affected by andragogy and what significance education has for them. The conclusion of the theoretical part shows a selection of specialists who participated in the development of this science or are somehow connected to it. The conclusion of the thesis is focused on the practical part of the research, within which the research problem is determined and evaluated based on the questionnaire survey.

Key words: andragogy, history of andragogy, education, education of adults, adult

Obsah

Úvod	1
1 Historický vývoj vzdělávání dospělých	2
1.1 Vzdělávání dospělých v historickém vývoji	2
2 Základní otázky andragogiky	4
2.1 Vznik a vývoj andragogiky	4
2.2 Rozvoj andragogiky a vzdělávání dospělých v České republice	6
2.3 Současné postavení české andragogiky	8
2.3.1 Andragogika a její disciplíny	9
2.3.2 Cílové skupiny ve vztahu k andragogice	13
2.3.3 Přínos vzdělávání	16
3 Významné osobnosti andragogiky	17
4 Výzkumná část	21
4.1 Analýza výsledků	21
Diskuze	36
Závěr	38
Seznam literatury	40
Přílohy	42

Úvod

S rozvojem informačních a komunikačních technologií a změnami ve společnosti, které ji provází, se mění potřeby organizace a celé společnosti. Je požadována vyšší kvalita služeb. V oblasti znalostí a dovedností se zvyšují požadavky na zaměstnance a právě s dalším rozvojem je spojeno další vzdělávání nejen zaměstnanců ale všech jedinců. Vzdělávání a formování schopností je jednou z nejdůležitějších oblastí řízení lidských zdrojů.

Po celý život se každý jedinec učí novým věcem. Proces učení začíná již od našeho narození, kdy si rodiče přejí, aby jejich dítě bylo v životě úspěšné. Aby byl člověk úspěšný, je dobré se vzdělávat a to i ve věku, kdy si již myslí, že to není nutné. A právě vědnímu oboru, který se vzdělávání dospělých věnuje, je tato práce věnována.

Celý název bakalářské práce zní: Rozvoj andragogiky v České republice a jeho praktické dopady na vzdělávání osob v produktivním věku. Předmětem této práce je andragogika. Cílem práce je především komplexní shrnutí poznatků o této vědní disciplíně, nastínění historického vývoje vzdělávání od středověku po dnešní dobu a popis vývoje disciplíny, která se vzděláváním dospělých zabývá. Práce si dále klade za cíl zasvětit čtenáře do významu vzdělávání.

Práce je rozdělena do dvou částí, které jsou tvořeny jednotlivými tematickými celky. V úvodní kapitole teoretické části jsem se zaměřila na vzdělávání dospělých v kontextu historického vývoje. Následující kapitoly jsem věnovala filosofickým východiskům vzdělávání dospělých, vzniku a vývoji andragogiky. V následující kapitole se čtenář dočte o současném stavu andragogiky v České republice, charakteristice této disciplíny a její struktuře. V další kapitole jsem se zaměřila na cílové skupiny andragogiky. Součástí kapitoly je obecná charakteristika vybraných skupin a jejich potřeby dalšího vzdělávání. A proč se vzdělávat? To se může čtenář dočíst v předposlední kapitole teoretické části, která je věnována přínosům vzdělávání. S výchovou a vzdělávání dospělých je spojována spousta osobností a některým z nich je věnována poslední kapitola. Druhou částí práce je výzkumná. Pro výzkumné šetření jsem využila kvantitativní metodu, kdy jsem zvolila pro sběr dat dotazník. Cílem výzkumné části práce je zjistit, zda pohlaví má vliv na dosažené vzdělání. Součástí je potvrzení či vyvrácení hypotézy, že ženy dosahují vyššího vzdělání než muži.

1 Historický vývoj vzdělávání dospělých

Pohlédneme-li se zpátky do minulosti, zjistíme, že v historii lidstva nebylo vzdělávání přisuzováno takové hodnoty, jako tomu je v dnešní době moderní společnosti. Např. ve středověku byla cílem výchova, která se zaměřila na rozumovou, mravní a tělesnou složku. V této době bylo napsáno první dílo „O výchově řečníka“, které pojednává o didaktice pro dospělé, jehož autorem byl první římský učitel se státním platem M. F. Quintilianus. Jestliže bylo zmíněno první dílo, je důležité zmínit i první vysokou školu ze 12. století v Bologni, která se podílela na rozvoji vzdělanosti (Zormanová, 2017, s. 26). Kromě M. F. Quintilianuse jsou s vývojem vzdělávání spojováni další odborníci, kteří se svými myšlenkami podíleli na zdokonalení rozvoje vzdělávání dospělých. Jedná se o J. A. Komenského, vlivného pastora a filozofa N. F. S. Grundtviga, T. Pola, J. W. Hudsona a E. Lindemana (Zormanová, 2017, s. 26).

1.1 Vzdělávání dospělých v historickém vývoji

Vzdělávání dospělých vychází z tradic současných směrů filosofického myšlení. Dnešní systém vzdělávání dospělých má počátek v přechodu od feudálních k liberálně a tržně konstituovaným společnostem (Beneš, 2003, s. 19). Díky rozdílnému zrovnoprávnění buržoazie a dalších společenských tříd má systém vzdělávání dospělých v různých zemích rozdílnou podobu.

Jedním z prvních autorů zabývajících se systematickým vzděláváním dospělých byl Jan Ámos Komenský. Jeho myšlenka pojednávala o požadavku na vzdělání pro všechny lidi bez jakéhokoliv sociálního rozdílu (Zormanová, 2017, s. 26). Myšlenky celoživotního vzdělávání byly nadále rozvíjeny v době osvícenství. V této době mělo vzdělání velmi vysokou hodnotu a bylo chápáno jako nástroj pokroku. Velmi důležitou roli hrál rozum a byla diskutována myšlenka, že všichni lidé mají právo se vzdělávat. Mezi významné myslitele spojující oblast výchovy a vzdělávání v této době patřil, např. Němec G. W. Leibnitz, F. Schiller nebo J. W. Goethe, anglický myslitel J. Lock nebo významný francouzský myslitel J. J. Rousseau. Díky francouzskému osvícenství byly myšlenky dále šířeny v USA, Švýcarsku i Rusku, kdy nelze opomenout významného myslitele M. V. Lomonosova, po kterém je pojmenována nejstarší moskevská univerzita. Na přelomu 19. století docházelo k transformaci a vývoji oblasti vzdělávání. Docházelo k rozvoji

hospodářství, průmyslu, obchodu a na společnost byl vyvíjen tlak v podobě poptávky na lepší kvalifikovanou sílu. Významnou osobností tohoto století byl N. F. S. Grundtvig, díky jeho pomoci došlo k založení lidových vysokých škol, „škol života“ v Dánsku (Škoda, 1996, s. 39). Úkolem těchto škol bylo připravit člověka jak na profesní dráhu, tak pro normální občanský život. Ani USA nezůstalo pozadu a v 19. století zde byly zakládány školy pro dospělé. Další školy vznikaly v Německu, skandinávských zemích a Rakousku-Uhersku (Palán, Langer, 2008, s. 18). Velký posun ve vzdělávání, především firemním nastal o století později. Charakteristickým rysem pro toto století byly inovace na trhu práce. Po zaměstnancích bylo požadováno vyšší vzdělání a kvalifikace v oblasti technologické, ekonomické či manažerské.

Díky konkurenceschopnosti na trhu práce je celoživotní vzdělávání nezbytné, neboť jak tvrdil zakladatel tohoto vzdělávání Eduard Lindeman: *„jedná se o nikdy nekončící proces, na kterém se musí podílet celý vzdělávací systém, do kterého se řadí nejen vzdělávací zařízení, ale také veškeré instituce, církve aj. (In Zormanová, 2017, s. 27).*

V současné době je celoživotní vzdělávání diskutovaným tématem, které je chápáno jako komplexní proces formování osobnosti ve vzdělávacích institucích i mimo ně. Cílem procesu je získání požadované kvalifikace, získání nových zkušeností a osvojení nových znalostí a dovedností k výkonu práce. Podle Palána a Langer je celoživotní vzdělávání a učení předmětem andragogiky (In Veteška, 2016, s. 29).

2 Základní otázky andragogiky

Jako první použil pojem andragogika německý vysokoškolský učitel Alexandr Kapp, kdy v roce 1833 pojmenoval vzdělávání dospělých neznámým výše zmiňovaným pojmem andragogika. Téhož roku napsal knihu Platonova nauka o výchově jako pedagogika pro jednotlivce a stát (Veteška, 2016, s. 16). V jeho díle můžeme nalézt myšlenku, že vzdělávání dospělých se odlišuje od pedagogiky. S koncepcí andragogiky na Kappa navázal německo-americký právník, sociolog a sociální psycholog E. Rosenstock-Huussy. Podle něho je andragogika novým druhem vyučování, který si klade za cíl řešit společné problémy a směřovat k lepší budoucnosti (Dvořáková, Šerák, 2016, s. 26). V jeho pojetí není andragogika vědou, ale praxí.

V českých zemích bylo k pojmu andragogika velmi odtažitě přístupováno a její systém byl komplikovaný. Teprve v roce 1990 byl tento pojem vnesen do českých slovníků a jeho význam rozšířen a upřesněn. Za to můžeme být vděční Vladimíru Jochmanovi, který andragogikou nahradil ideologicky zdiskreditované pojmy, jako byla „pedagogika dospělých“ nebo „výchova a vzdělávání dospělých“ (Palán, Langer, 2008, s. 37).

2.1 Vznik a vývoj andragogiky

Vymezení andragogiky jako samostatné vědní disciplíny se datuje k druhé pol. 20. století. Vědecká terminologie této disciplíny se však do slovníku zařazuje na přelomu 50., 60. let téhož století. Samotný pojem andragogika na sobě začínají nezávisle používat např. T. Ten Have, H. Hanselmann aj. (Dvořáková, Šerák, 2016, s. 33 – 34).

Každá věda má svou odbornou terminologii, na základě které se jednotliví odborníci dané disciplíny dorozumí. Nejinak tomu je i u andragogiky, které se podařilo na základě pedagogiky svou základnu v terminologii vybudovat.

Představme si nyní nejdůležitější pojmy, se kterými se můžeme setkat jak v teorii, tak praxi a které nám pomohou pochopit tuto vědní disciplínu.

Učení - learning je aktivní a tvořivý proces, který rozšiřuje vrozený genetický program a rozšiřuje možnosti jedince, jeho smyslem je přizpůsobování se novým situacím (Hartl,

Hartlová, 2000, s. 637). Pod pojmem učení si ale nepředstavujeme memorování ani tzv. biflování, které jedinec využije po velmi krátkou dobu. Je třeba, aby jedinec rozvíjel své schopnosti a přiměřenou zátěží rozšiřoval své vědomosti.

Vzdělávání – lze chápat jako investice lidmi do lidí. Jde o výměnu informací mezi dvěma hlavními aktéry, mezi vzdělavatelem (učitelem, lektorem) a vzdělávanými (studenty, dospělými), kteří směřují ke stejnému cíli, kterými jsou získání nových poznatků či dovedností, jejich doplnění, prohloubení či rozšíření již dříve získaných informací.

Výchova – V tradičním pojetí se jedná o cílevědomou a plánovitou činnost zaměřenou na utváření osobnosti dětí, mladých a dospělých. Těžko však můžeme hovořit o výchově dospělého, kdy je jeho osobnost zformována. Avšak existují názory, že výchova jde ruku v ruce se vzděláním a tudíž dochází při procesu vzdělávání k možnosti změny názorů, postojů nebo návyků, tedy že se jedná o výchovu.

Celoživotní vzdělávání – zahrnuje studium během života. Jedná se o nepřetržitý proces získávání a rozvoje vědomostí a schopností.

A na závěr samotný pojem **andragogika** – etymologicky vychází z řeckého slova „anér“ či „andros“ – muž; a „gogein“ či „ago“ – vést (Palán, Langer, 2008, s. 36). Spojením slov dostaneme – vedení mužů. Již dávno se vzdělávání nezaměřuje na muže a dle Beneše můžeme říci, že jde o doprovázení člověka při jeho cestě za vzděláním, poznáním a pochopením světa (In Palán, Langer, 2008, s. 36).

Existuje mnoho dalších definic kdy, např. dále Beneš definuje andragogiku jako vědní a studijní obor zaměřený na veškeré aspekty vzdělávání a učení se dospělých. Andragogika je dále specifická součástí věd o výchově, vzdělávání a vyučování (In Veteška, 2016, s. 26).

Podle Průchy a Vetešky je andragogika charakterizována jako vědní disciplína zabývající se veškerými procesy a souvislostmi učení a vzdělávání dospělých: celkovou edukační realitou dospělých, tedy jak organizovaným učením a jeho sociálně ekonomickými souvislostmi, tak i sebeřízeným a kooperativním učením (2012, s. 33).

Na základě zmíněných definic můžeme konstatovat, že andragogiku lze považovat za:

- vědu, která se zabývá vzděláváním, výchovou a péčí dospělých, cílem vědy je rozvoj znalostí, dovedností a schopností jedince
- studijní obor, který lze studovat na vysokých školách, prostřednictvím kterého jsou předávány znalosti a zkušenosti odborníků pro další pole působnosti

Sumarizujeme-li poznatky o andragogice, můžeme říci, že většina odborníků se shoduje, že se jedná o vzdělávání dospělých, tudíž objektem je dospělý jedinec. Na základě efektivnosti učení se u jedince formuje osobnost. Klíčovou roli v andragogice hraje pedagogika, od které převzala její nástroje, obecné zákonitosti a metody pro vzdělávání. Toto potvrzuje i definice V. Jůvy, sen. a jun., kteří tvrdí, že pedagogika je teorie, která využívá nástroje napomáhající, organizující a zabezpečující výchovu jak mládeže, tak dospělých (In Průcha, 2002, s. 25).

2.2 Rozvoj andragogiky a vzdělávání dospělých v České republice

Historickému vývoji vzdělávání dospělých byla již věnována první kapitola, proto se v této části zaměříme na vývoj vzdělávání v České republice. Rozvoj vzdělávání dospělých je spojen s přelomem 18., 19. století, kdy docházelo k formování základů pro vznik andragogiky. K jeho rozvoji přispěly myšlenky humanismu, osvícenství a romantismu. V této době se společnost mechanizovala, rozvíjely se technické vědy, zaváděly se stroje do výroby a průmysl rozkvétal. V souvislosti s kulturním a historickým vývojem české společnosti docházelo k jeho formování.

České vzdělávání bylo ovlivňováno různými aspekty. Díky jednomu je však přisuzován skutečný rozmach - jedná se o národní obrození, se kterým jsou spojena jména F. Palacký, J. Dobrovský nebo J. Jungmann. Tito představitelé národního obrození se zasloužili o rozvoj osvěty a vzdělanosti na českém území.

Ve druhé polovině 19. století docházelo k rozvoji průmyslu a s tím nastal rozvoj vzdělávání, v hojně míře vznikaly vzdělávací spolky a politickými stranami byly zakládány centra pro vzdělávání. Jedním takovým centrem byla např. Dělnická akademie, jejímž spoluzakladatelem byl T. G. Masaryk nebo vznikla Ústřední škola dělnická

založená národními socialisty (Palán, Langer, 2008, s. 28). Ve vysoké míře vznikaly kromě škol spolkové činnosti - Umělecká beseda nebo Spolek pro veřejné populární přednášky Osvěta (Zormanová, 2007, s. 33). Docházelo k tisku ročenek, pro osvětu vznikaly almanachy, zakládaly se knihovny a vycházely nové knihy. Rozvíjely se tělovýchovné aktivity, jako je např. Sokol.

Přelom 19., 20. století je spojen se snahou koordinace a plánování vzdělávací činnosti. Velký rozmach se přiřazovalo podnikovému vzdělávání. Mezi nejpropracovanější komplex podnikového vzdělávání patřily Baťovy školy práce zaměřené na odborné vzdělávání a zvyšování kvalifikace zaměstnanců.

Za zmínku stojí také období po druhé světové válce a s ním spojované jméno T. Trnky. T. Trnka až do roku 1948 zaujímal výrazné postavení v oboru vzdělávání dospělých, dříve lidové výchově. Lidovou výchovu lze chápat jako předka současného vzdělávání dospělých. Jednalo se o vzdělávání probíhající prostřednictvím kurzů či jiných činností zaměřené na širokou veřejnost. Nelze také opomenout Otakara Chlupa, Josefa Váňu nebo Jana Svobodu, kteří byli předními teoretiky v oblasti rozvoje vzdělávání a svými znalostmi přispívali k výchově a růstu kvalifikovaných pracovníků na vysokých školách.

Období po druhé světové válce nebylo vzdělávání dospělých zcela nakloněno. Vzhledem k myšlenkám, že předmětem pedagogiky je pouze výchova dětí a mládeže, došlo k přerušování pokusů o zařazení do pedagogiky myšlenky rozvoje vzdělávání a výchovy dospělých. Vzdělávání dospělých se znovu začalo rozvíjet ve druhé polovině 20. století v důsledku potřeby zvyšování kvalifikace dělníků k budování společnosti. Na základě usnesení vlády roku 1966 byly založeny tři instituce pro vzdělávání pracujících – závodní školy práce, podnikové technické školy a podnikové instituce, na kterých bylo možné získat ucelené vyšší technické vzdělání (Palán, 2002, s. 46).

Po rozpadu politického systému po roce 1989 došlo i k rozpadu vzdělávacího systému. Byla zrušena řada vzdělávacích institucí, podnikových a mimoškolních zařízení (např. Osvětový ústav, Ústav pro výzkum kultury v Praze aj.) (Vymazal, 2002, s. 145). Z důvodu nutného odlišení ideologicky založeného vzdělávání dospělých bylo zapotřebí přejmenovat obor, a tak se mu dostalo nového pojmenování – andragogika, o který se zasloužil doc. dr. Vladimír Jochmann. Vedle V. Jochmanna stojí za zmínku dále M.

Nakonečný, P. Hartl, M. Beneš, K. Škoda aj., kteří jsou spojováni s rozvojem andragogiky.

Pedagogika dospělých jako věda se rozvíjela na vysokých školách a to především v Praze, Olomouci nebo Bratislavě. V roce 1967 byl oficiálně vytvořen obor výchova a vzdělávání dospělých, který byl zařazen mezi pedagogické disciplíny (Škoda, 1996, s. 134).

Významné roky vývoje andragogiky a vzdělávání na českém území:

- 19. století - rozvoj vzdělávání dospělých v Českých zemích spojen s obrozeneckým proudem.
- Konec 19. století – rozmach v podobě vzniku řad vzdělávacích spolků (př. Umělecká beseda, Spolek pro veřejné přednášky Osvěta).
- Přelom 19., 20. století rozvoj podnikového vzdělávání.
- Rok 1947/1948 – založení oboru lidovýchova na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy v Praze (Palán, Langer, 2008, s. 31). Jedná se o první signál zavedení andragogiky jako vědní a studijní disciplíny.
- Na základě „Státního plánu vědeckého výzkumu“ se dostaly v roce 1961 do vzdělávání dospělých otázky mířené na jejich výchovu a vzdělávání (Palán, Langer, 2008, s. 31).
- Rok 1967 – oficiální vytvoření studijního oboru výchova a vzdělávání dospělých a následné včlenění mezi pedagogické disciplíny (Škoda, 1996, s. 134).
- V roce 1990 byly pojmy „výchova a vzdělávání dospělých“ a „pedagogika dospělých“ nahrazeny pojmem andragogika.

2.3 Současné postavení české andragogiky

Andragogika jako obor se zaváděla na univerzitách ve 20. století. Jedná se tedy o poměrně mladý zavádějící obor. Zprvu se však nepoužívalo pojmenování, které známe dnes. Na začátku se jednalo o lidovou výchovu, poté osvětu, následně osvětu a výchovu vzdělávání, dále se využíval název výchova a vzdělávání dospělých a od roku 1990 známý pojem andragogika. Zavedení termínu vedlo rozhodnutí akreditační komise MŠMT, která potvrdila systém studijních, doktorandských a habilitačních oborů na vysokých školách (Beneš, 2008, s. 11).

Mezi první univerzity, které se zabývaly a dodnes stále zabývají studiem oboru, se řadí Karlova v Praze a Univerzita Palackého v Olomouci. Andragogiku jako samotný obor lze, např. dále studovat i na filozofické fakultě na Masarykově univerzitě či pedagogické fakultě na Ostravské univerzitě.

Názory na vědeckou disciplínu a její obsah nejsou zcela sjednoceny. Ve většině případech, jestliže se řekne andragogika, se laikovi vybaví vzdělávání dospělých. V užším pojetí je právě andragogika chápána jako věda o vzdělávání dospělých a v pojetí širším (integrujícím) andragogika spojuje pohled vědních disciplín na možnosti i problémy člověka, integruje všechna období životní dráhy člověka a zkoumá procesy a jevy, které se vyskytují v průběhu jeho života, kterým je vystaven (Bartoňková, Šimek, 2002, s. 27).

Na základě výše zmíněném pojetí můžeme andragogiku charakterizovat jako:

- aplikovanou vědu, kdy její poznatky slouží k praktickým opatření v oblasti společenských vztahů,
- induktivní vědu, tzn. že svůj předmět vytváří na základě získaných problémů, které se ve společnosti vyskytují,
- normativní vědu, kdy se používají sociotechnické přístupy a prostředky, prostřednictvím kterých dochází k formulování cílů a jejich dosažení (Bartoňková, Šimek, 2002, s. 29).

2.3.1 Andragogika a její disciplíny

Andragogika je vědním a studijním oborem, ve kterém došlo od roku 1990 k velkému vývoji struktury. Jako každá věda, i andragogika je specifická svou interdisciplinarností a vyznačuje se systémovostí svých disciplín. V zásadě se většina odborníků shoduje na rozdělení disciplín na základní a aplikované subdisciplíny. Mezi základní řadíme obecnou andragogiku, teoretické disciplíny andragogiky jako jsou dějiny vzdělávání dospělých, teorie celoživotního vzdělávání a učení aj. Druhou skupinou jsou aplikované disciplíny, které jsou členěny na profesní andragogiku zaměřující se na vzdělávání dospělého v profesním životě; sociální andragogiku, která se zabývá vztahem mezi vzdělávaným a prostředím, ve kterém ke vzdělávání dochází; na kulturní andragogiku, která rozvíjí edukační působení ve sféře kultury, volnočasových aktivit, gerontagogiku apod. K

tomuto dělení se však nehlásí úplně všichni odborníci, kteří se touto vědou zabývají. Např. polský andragog L. Turose rozdělil andragogiku na pět disciplín, které člení na všeobecnou andragogiku, didaktiku vzdělávání, teorii výchovy vzdělávání, dějiny andragogiky a speciální andragogické disciplíny – sebevzdělávání, vojenskou andragogiku, průmyslovou nebo zemědělskou andragogiku aj. (Dvořáková, Šerák, 2016, s. 21).

Přehled základních disciplín andragogiky:

Obecná andragogika - jedná se o základní andragogickou disciplínu, která usiluje o systematizaci a interpretaci základního pojmosloví učení a vzdělávání dospělých v různých podmínkách. Jakožto elementární disciplína se zabývá teorií andragogiky a metodologií andragogiky jako vědního oboru.

Druhou disciplínou, která se řadí mezi základní, jsou její **dějiny nebo také historie andragogiky**. Již ze samotného názvu lze usuzovat, že jde o disciplínu, která studuje dějiny andragogiky, její historický vývoj, ideje, metodologii a historické souvislosti vývoje od období antiky, kdy nacházíme první teoretické úvahy z oblasti didaktiky u řeckých sofistů až do současnosti.

Komparativní andragogika – jedná se samostatnou vědní disciplínu popisující a srovnávající vzdělávání dospělých v ostatních zemích, kdy shromažďuje o těchto systémech důležité poznatky, které jsou zdrojem inspirací pro další zlepšení situace. Komparativní andragogika je důležitá z hlediska zapojování České republiky do evropského kontextu v rámci evropského trhu práce a trhu vzdělávání (Palán, 2002, s. 98).

Andragogická didaktika jako jakákoliv didaktika vychází z obecné didaktiky, která se zabývá teorií a praxí výuky, vyučování a vzdělávání. Andragogická didaktika se zabývá teorií a zároveň i praxí výuky andragogiky. Předmětem androdidaktiky jsou vzdělávací cíle, obsah vzdělávání, formy a metody vzdělávání dospělých (Palán, 2002, s. 19).

Veteška ve své knize Přehled andragogiky řadí mezi základní disciplíny andragogiky dále metodologii andragogiky, teorii výchovy vzdělávání dospělých a andragogickou diagnostiku, na její zrod měla vliv pedagogická diagnostika, psychodiagnostika

dospělých a personální management (2016, s. 45). Andragogická diagnostika se zabývá objektivním zjišťováním, posuzováním a hodnocením vnitřních a vnějších podmínek v průběhu edukace dospělých, které vedou k jeho rozvoji a dosažení stanovených vzdělávacích cílů. Zároveň je nástrojem pro zpětnou vazbu pro vzdělavatele a nástrojem pro sebehodnocení učícího se dospělého jedince.

Mezi aplikované disciplíny řadíme personální, sociální, speciální, kulturní a multikulturní andragogiku, andragogické poradenství a gerontagogiku (Veteška, 2016, s. 42).

Personální andragogika

Základem pro úspěšnou firmu jsou vzdělání, aktivní, tvůrčí, samostatní pracovníci. Pracovníci, kteří fungují jako celek a v dané situaci spolupracují. Díky konkurenční schopnosti na trhu práce organizace přijímají změny a od svých zaměstnanců vyžadují totéž. Zaměstnavatel očekává od svých zaměstnanců nové nápady a inovace, které mu mohou být poskytnuty právě díky zmíněné personální andragogiky (označováno i jako personální management), která úzce souvisí s podnikovým vzděláváním. Jestliže mluvíme o podnikovém vzdělávání, jde o strategické řízení a rozvoj lidských zdrojů. Můžeme říci, že se jedná jak o proces vzdělávání, tzn. získávání nových znalostí a dovedností, ale zároveň o vytváření vnitřních podmínek, díky kterým dojde k zmíněnému získání znalostí a dovedností.

Sociální andragogika

Jedná se o aplikovanou subdisciplínu, která je formována řadou příbuzných disciplín. Mezi tyto disciplíny se řadí teorie výchovy, vzdělávání dospělých, androdidaktika, sociální pedagogika a psychologie, sociologie a psychologie (Palán, Langer, 2008, s. 58). Sociální andragogika napomáhá začleňování jedince do společnosti, prostřednictvím vzdělávání napomáhá znevýhodněným jedincům a jedincům v krizové životní situaci, vzniklé problémy řešit.

Cílem sociální andragogiky je:

- výchova ke zkvalitňování sociálních vztahů,
- výchova k vytváření interpersonálních vztahů,

- výchova k překonávání egoistického pragmatismu,
- výchova a vzdělávání k očekávanému plnění sociálních rolí,
- respektování sociálních norem (Palán, Langer, 2008, s. 59).

Speciální andragogika

Jak již bylo dříve zmíněno, andragogika je interdisciplinární vědou, která vychází i z pedagogiky. Jedním z odvětví pedagogiky je pedagogika speciální, která se zabývá rozvojem, výchovou a vzděláváním jedinců s tělesným, duševním, smyslovým znevýhodněním či poruchou chování. Cílem speciální pedagogiky je rozvoj a začlenění jedince do společnosti. Stejný cíl má i speciální andragogika, která se však zaměřuje na dospělé jedince. Jde tedy o subdisciplínu zaměřující se na problematiku vzdělávání dospělým jedinců s určitým typem znevýhodnění a napomáhá následnému začlenění a uplatnění na trhu práce.

Kulturní andragogika

Cílem kulturní andragogiky je pomoc dospělému jedinci při enkulturaci a udržování jeho kulturní kompetence v přizpůsobování změněným podmínkám, kultivace osobnosti prostřednictvím kulturně výchovné činnosti (Palán, Langer, 2008, s. 63). Můžeme tedy říci, že jde o naučení dospělého jedince včlenit se a žít ve společnosti jemu neznámé. Zároveň jedince učí přijímat kulturu dané společnosti a v případě změny se adaptovat na nové podmínkyžití, vzdělává a zdokonaluje osobnost jedince prostřednictvím kulturně výchovné činnosti. Kulturní andragogika se zaměřuje např. na specifické cílové skupiny, jako jsou Romové, senioři, vězni nebo nezaměstnaný. Jedná se o jedince, které mohou být okolím odmítány díky jejich „odlišnostem“. Tak jako sociální andragogika, i kulturní andragogika je v České republice stále utvářena.

Další aplikovanou disciplínou je **gerontagogika**, která se zaměřuje na výchovně-vzdělávací činnosti se seniory, především jejich výchovu a vzdělávání ke stáří, učení jak stárnout, jejich aktivizaci a vzdělávání (Veteška, 2016, s. 156).

Gerontagogika jako součást andragogiky může nabývat různých podob:

- výchova metodiků pro problematiku volného času seniorů, jejich seberealizaci, pro činnost seniorských center, klubů aktivního stáří, pro aktivizaci pacientů v dlouhodobé ústavní péči aj.
- výchova terapeutů pro práci s handicapovanými geriatrickými pacienty, především s demencí či kombinovaným postižením
- větev andragogiky, zabývající se osobnostním rozvojem seniorů (Mühlpachr, 2001, s. 99).

Vzdělávání již není primárně zaměřeným procesem pro mladé. Jde o celoživotní proces, který zahrnuje studium v průběhu celého života, probíhá v různých formách a je poskytováno všem, kdo má potřebu získávat nové znalosti a zdokonalovat se.

2.3.2 Cílové skupiny ve vztahu k andragogice

Vzdělání již není otázkou, která se týká dětí školou povinných. Vzdělávání je důležité pro každého jedince ve společnosti. Smyslem a taktéž funkcemi vzdělávání jsou:

- humanizační (spojeno s enkulturací člověka)
- integrační (jedná se o funkci začleňování jedince do společnosti)
- kvalifikační (umožňuje uplatnění na trhu práce) (Zormanová, 2017, s. 21).

Livečka rozděluje funkce vzdělávání v postproduktivním věku na:

- preventivní funkce je naplňována opatřeními, které kladně ovlivňují průběh stárnutí,
- anticipační – jedná se o funkci, která jedince připraví na změny v životě,
- rehabilitační nebo také zdravotní, která se zaměřuje na aktivity podporující udržení fyzického a duševního zdraví,
- posilovací – přispívá k posilování zájmů, potřeb a schopností lidí (In Mühlpachr, 2001, s. 92).

Jiné dělení funkcí uvádí Palán a Langer:

- všeobecně vzdělávací – jedinec získá nové poznatky a informace,
- kulturně-umělecké – kultivuje osobnost prostřednictvím umění a kultury,
- poradenská – zaměřuje se na uchování kvality života v oblasti sociálních vztahů a psychického rozvoje,
- právní a jiné poradenství (2008, s. 65).

Vzdělání je nástrojem, který rozvíjí potenciál a osobnost každého jedince. Aby byl proces vzdělávání efektivní, musí to člověka bavit, zajímat a obohacovat jeho život. Prostřednictvím vzdělání dochází k rozvoji osobnosti, snižování nezaměstnanosti, neboť člověk má na výběr více možností na trhu práce, posiluje se samostatnost a nezávislost člověka. V dnešní době musí člověk umět rychle reagovat na společenské změny. Od jedince se očekává reprezentativnost a komunikativnost, znalost cizího jazyka, nejlépe anglického, schopnost ovládat počítač a pracovat s uživatelskými programy. Mladí jedinci jsou flexibilní a dokáží se přizpůsobit, ale co ostatní, kteří nemají takové možnosti a vyžadují zvláštní pozornost? Cílové skupiny, pro které je vzdělávání určeno, se mohou dělit z různých hledisek, např. již zmiňovaného věku nebo profese. Tato kapitola je však věnována skupinám, které mohou být ve společnosti nějakým způsobem ohroženy.

Edukace seniorů

Stáří je jedna z posledních etap lidského života, která přináší mnoho změn. Z biologicko-psychologického hlediska dochází k poklesu tělesné hmotnosti, snižuje se výkonnost a pohyblivost jedince, zhoršuje se zrak, sluch, jsou více náchylní k nemocem. Mění se pochopitelně i psychický stav jedince, kdy klesá vitalita (chuť k životu), staří lidé bilancují nad svým životem, hodnotí jej a pokládají si otázky o smyslu svého života. S těmito změnami souvisí i ztráta sociálních jistot a jejich pasivita. Změny životních podmínek mohou být pro některé jedince stresující, mohou se vyskytovat myšlenky, že jsou pro okolí jenom přítěží a tudíž jsou zbyteční a právě vzdělávání může člověku v postproduktivním věku pomoci při adaptaci na změny.

Těmto jedincům je umožňováno studium na akademiích třetího věku, (U3V) a to díky prof. P. Vellase z Univerzity v Toulouse, který jako první podnítil zakládání takového typu univerzit. V roce 1972 vydal výzvu k jejich zakládání a o rok později jako první

takovou univerzitu otevřel. První mezinárodně uznanou U3V v České republice, tehdejším Československu, byla v roce 1987 otevřena při 1. lékařské fakultě Univerzity Karlovy v Praze (Palán, 2002, s. 179).

Primárními cíli těchto univerzit je poskytování nových poznatků, vědomostí a dovedností. Zároveň dochází k začleňování jedince do společnosti, navazování kontaktů s novými lidmi a třeba i získání nových přátel. Veškeré možnosti, co U3V nabízejí, hrají v životě jedince významnou roli. Dochází u něho k osobnostnímu rozvoji, udržování fyzického zdraví a jeho aktivizaci a upevňování duševní pohody.

Vzdělávání znevýhodněných skupin

Znevýhodnění jedinci jsou lidé, kteří potřebují speciální péči z důvodu mentálního, psychosociálního, senzorického nebo somatického postižení. Dále se mezi ně řadí jedinci s narušenými komunikačními schopnostmi, absolventi základních škol, mladiství nezaměstnaní, pracovníci s nízkou kvalifikací, nezaměstnaní, matky s malými dětmi a matky po návratu z mateřské dovolené nebo osoby propuštěné z dlouhodobého léčení aj. (Palán, 2002, s. 183).

Základním cílem vzdělávání u těchto jedinců je uplatnění na trhu práce. Zprostředkováním rozvoje dovedností, potřebné kvalifikace či rekvalifikace nutné k výkonu daného zaměstnání vzroste vzdělanostní úroveň jedince a tím snadnějším uplatněním na trhu práce.

Zvláštní postavení mají skupiny **sociálně exkludované** nebo sociální exkluzí ohrožené. Jedná se o občany, jenž je jejich tělesný či duševní handicap, případně kombinace, vyřazuje z občanského života, a tím i z možností vstoupit na trh práce (Palán, 2002, s. 185). Mezi tuto skupinu patří bezdomovci, drogově závislý, lidé ve výkonu trestu aj., Sociální exkluzí ohrožení mohou být jedinci bez dlouhodobého zaměstnání. Pro takové skupiny se nabízí programy, které napomáhají a radí, jak se znovu začlenit do systému společnosti. Na rozdíl od znevýhodněných skupin, kterými se zabývá speciální andragogika, problematikou skupin sociálně exkludovaných se zabývá sociální andragogika.

2.3.3 Přínos vzdělávání

Významným a pozitivním rysem dospělého jedince ve vzdělávání je větší odpovědnost, vyšší motivace, která je dána cílem seberealizace, profesního růstu či osobnostního rozvoje (In Zormanová, 2017, s. 44).

Vzdělávání dospělých je ucelený proces, prostřednictvím kterého získáváme nové znalosti, vědomosti, dovednosti a zkušenosti. Jedná se o nástroj, díky kterému se od dospělých jedinců očekává přínos a rozvoj jak pro organizaci, tak pro společnost. Toto tvrzení lze dokázat i díky historickému vývoji, kdy již v době starověku byl kladen důraz na všestranný rozvoj jedince.

Díky vyššímu stupni vzdělání se u jedince zvyšuje schopnost vidět svět novým způsobem a to napomáhá k jeho porozumění. Člověk je schopen, prostřednictvím získaných znalostí a rozvoji znalostí již dříve získaných, hodnotit kulturní a politické změny. Možnost vzdělání člověku dále otevírá nová vrátka – jde o změnu svého sociálního statusu a větší šanci na lepší postavení ve společnosti. Vzdělání posiluje rozvoj osobnosti člověka, zvyšuje spokojenost, samostatnost a jeho nezávislost.

Dospělému jedinci dále vzdělávání napomáhá k větším možnostem uplatnění na trhu práce a s tím spojený vyšší kvalitní život. Na základě více možností v souvislosti s výběrem zaměstnání dochází ke snižování nezaměstnanosti ve státě.

V neposlední řadě mohou dospělí prostřednictvím vzdělávání ovlivnit vzdělání mladých lidí, neboť oni sami jdou příkladem, že i ve věku, kdy člověk musí skloubit studijní život s pracovním a soukromým, se lze naučit novým věcem a změnit se. Vzdělávání dospělých má proto nezastupitelný význam ve společnosti - má vliv na mladou generaci, kterou tím motivuje.

Beneš tvrdí, že vzdělávání dospělých je pro reprodukci, stabilizaci nebo transformaci společnosti důležitější než vzdělávání dětí a mládeže, protože reprodukce či transformace společnosti je dílem dospělé populace (2014, s. 64).

Lze konstatovat, že vzdělávání má úlohu v životě jak mladého jedince, tak jedince v produktivním věku. Je však na člověku, jak se vzděláváním naloží, neboť každý nese zodpovědnost za řešení svých vzdělávacích potřeb, deficitu vědomostí, dovedností, zkušeností, znalostí a vzorce chování (Zormanová, 2017, s. 44).

3 Významné osobnosti andragogiky

S vývojem andragogiky, vzděláváním dospělých je spojováno několik jmen. Desítky odborníků se tímto oborem zabývalo a i v dnešní době zabývají. Nelze najednou zmínit všechny odborníky, proto jsem pro svou práci vybrala ty, kteří jsou spojováni s konstituováním a rozvojem vědního oboru – andragogika.

František Hyhlík (* 20. 10. 1905 – † 21. 4. 1981)

Profesor František Hyhlík, nejenom psycholog, pedagog, odborník v oblasti psychologie práce a profesního poradenství, ale především průkopník pedagogiky dospělých v Československu.

Pojem pedagogika dospělých je spjat se jménem Františka Hyhlíka, který je považován za zakladatele tohoto studijního oboru. Dále je považován za jednoho ze zakladatelů a představitelů pedagogické psychologie dospělých nejen v ČSSR.

V roce 1961 se stal koordinátorem výzkumu řešící úkoly v oblasti teorie výchovy a vzdělávání dospělých. Kolem výzkumu shromáždil různé odborníky z akademického prostředí, z vědeckých, výzkumných pracovišť a z praxe vzdělávání dospělých, především ze sféry podnikové. Jeho tým tvořili např. Kamil Škoda, Jiří Kotásek, Vladimír Jochmann, o kterých se zmiňuji v této kapitole, dále se pak na výzkumu podílela Marie Nováková, Jaromír Jedlička aj. (Šerák, 2018, s. 101 - 102).

Nelze opomenout jeho působnost v organizacích. Významné místo zaujímal v Socialistické akademii, kde vykonával řadu funkcí, dále byl členem rady Lidové university, Lidové akademie nebo členem předsednictva městského výboru ČSAK (Šerák, 2018, s. 106).

Profesor František Hyhlík se svým jménem zapsal do dějin pedagogiky, andragogiky a psychologie. Byl nadaný organizátor, řečník a badatel, v jehož těle proudila krev s posláním pedagoga. Díky jeho přínosům ve vědecko-výzkumných činnostech zaměřující se na dospívající mládež, na výchovu a vzdělávání dospělých, díky jeho přínosům v oblasti psychologie, pedagogiky a profesního poradenství se nemůžeme divit, že v průběhu svého života získal nespočet vyznamenání, např. vyznamenání Za vynikající práci (1962) nebo v roce 1970 Řád práce. V roce 1975 mu byla udělena Cena A. Zápotockého za uměleckou a kulturně výchovnou činnost a o rok později získal medaili J. A. Komenského a získal titul Zasloužilý učitel (Šerák, 2018, s. 106).

Vladimír Jochmann (* 13. 9. 1923 – † 11. 9. 2008)

Brněnský rodák, známý andragog, pedagog, sociolog a tvůrce koncepce integrální andragogiky, ze které dodnes vychází profilace studijního oboru andragogika. I přes jeho těžké chvíle po okupaci Československa, kdy byl vyhozen z univerzity a začal se díky jeho jazykové schopnosti živit jako překladatel, se dokázal postavit opět na nohy a pokračovat v práci a oboru, který ho naplňoval a bavil. Doc. Vladimír Jochmann byl známou osobou, která se zasloužila v 60., 70. letech o koncepci studijního oboru sociologie a andragogika na Filozofické fakultě univerzity Palackého a po roce 1989 zavedl pojem andragogika do slovníků české terminologie. V 90. letech se významně podílel na zavedení a rozvoji distančního vzdělávání v Čechách a na Slovenku. Výsledkem jeho snah bylo založení České asociace distančního univerzitního vzdělávání, stál u zrodu Centra otevřeného a distančního vzdělávání UP v Olomouci. Dále byl členem několika společností, např. České pedagogické společnosti, Masarykovi české sociologické společnosti nebo vzdělávací nadace Jana Husa (Dopita, 2008).

Vladimír Jochmann byl neobyčejným člověkem, který svým celoživotním dílem výrazně ovlivnil rozvoj české a slovenské vzdělanosti.

Jiří Kotásek (* 2. 12. 1928 – † 22. 8. 2006)

Profesor Jiří Kotásek se narodil do učitelské rodiny, tudíž není divu, že se v tomto oboru pohyboval i během svého života. Svou celoživotní pedagogickou a vědeckou činností se zasloužil o rozvoj pedagogické vědy a českého školství. Důkazem toho je Bílá kniha

(Národní program rozvoje vzdělávání v České republice), jenž byl u jeho zrodu. Právem ho tedy můžeme označit za tvůrce naší vzdělávací politiky. Značnou část svých odborných publikací věnoval konceptu celoživotního vzdělávání. Napsal několik vysokoškolských publikací týkající se pedagogiky, didaktiky a středoškolských pedagogik. Zaměřoval se na problematiku vzdělávání dospělých se zaměřením na obecnou teorii.

V průběhu jeho života zastával několik funkcí:

- 60. léta 20. století – zástupce ředitele pro výzkum na Pedagogické fakultě
- rok 1970 – předseda Československé pedagogické společnosti
- rok 1990 – děkan Pedagogické fakulty Karlovy univerzity
- v letech 1992-1996 – viceprezident Světové rady společnosti pro srovnávací pedagogiku
- rok 1996 – předseda sekce výchova České komise, člen pracovní skupiny pro pedagogiku, psychologii, kinantropologie, Akreditační komise a podoborové komise pro psychologii a pedagogiku Grantové agentury ČR (Švecová, 1999, s. 171-172).

Díky úspěchům v oboru pedagogiky, vzdělávání dospělých, o které se Jiří Kotásek zasloužil, ho lze právem označit za významnou osobu pedagogiky a andragogiky.

Kamil Škoda (* 16. 5. 1923 – † 2003)

Český andragog a pedagog s kořeny ve Vídni, jehož předmětem odborného zájmu byly dějiny andragogiky a její další subdisciplíny - komparativní a obecná pedagogika dospělých. Ve století 20. se začal klást důraz na výchovu dospělých a vznikaly vzdělávací instituce pro dospělé. Andragogika jako vědní disciplína se dostávala do popředí. Od poloviny 50. let se kromě socialistických a západních zemí stává i v Československu pedagogika dospělých předmětem zájmu. Jednotlivé problémy, kterými se vzdělávání dospělých zajímalo, zkoumali např. Galla, se kterým Škoda spolupracoval, výše zmiňovaný Hyhlík nebo Kotásek a mimo jiné docent Škoda. Problematika výchovy dospělosti byla kolektivně zkoumána v rámci státního a resortního výzkumu (Jůva, 1973, s. 105 - 106). Právě Škoda, když se v roce 1961 začala organizovat teoretická práce

v oblasti vzdělávání, záměr vzdělávání vítal a rozvíjel (Jůva, 1973, s. 106). V polovině 20. století, kdy se andragogika vyvíjela, se snažil vymezit pojem lidovýchova, zabýval se objasněním vztahů mezi výchovou a vzděláváním. V průběhu svého života se snažil poukázat na rozdíly mezi teoretickou a praktickou činností ve výchovně vzdělávacím procesu dospělých. Tvrdil, že teoretická část je základním kamenem pro obecnou pedagogiku, na základě které je vhodnější využívání termínu pedagogika dospělých (Škoda, 1996, s. 129).

V průběhu svého života docent Kamil Škoda publikoval řadu odborné literatury. Mezi jeho díla můžeme zařadit např. Stručné dějiny české osvěty nebo Vybrané kapitoly z dějin české osvěty. Jeho studie pomáhaly studentům, kteří se andragogikou zabývali. Ke konci 20. století společně s J. Gallem vydal vysokoškolskou učebnici zabývající se dějinami teorie výchovy a vzdělávání dospělých u nás i v zahraničí. Za zmínku stojí i kniha popisující vývoj dějin andragogiky, kterou jsem ve své práci využila.

Z výčtu jeho publikací, vědeckých studií a činnosti, která se soustředovala na dějiny výchovy a vzdělávání dospělých, lze konstatovat, že se opravdu jedná o odborníka, který se věnoval andragogice po celý život, pomáhal ji rozvíjet a my mu za to můžeme být vděční.

4 Výzkumná část

Jak již bylo dříve zmíněno, práce je rozdělena do dvou částí. První částí je teoretická, kde je popisován vývoj andragogiky a její účel, druhou částí je výzkumná. V této části je zpracován kvantitativní výzkum, který byl zaměřen na dospělé jedince.

Hlavním cílem empirické části je vyřešení výzkumného problému týkající se pohlaví a vzdělanosti. Cílem empirické části je objasnění výzkumného problému, který zní: Pohlaví má vliv na dosažené vzdělání. Součástí této části je podat celkový pohled na tuto problematiku.

Z dřívějších výzkumů realizované Českým statistickým úřadem bylo zjištěno, že ženy jsou vzdělanější než muži (Hospodářské noviny, 2017). Smyslem mého výzkumu je vyvrátit nebo potvrdit předem stanovenou hypotézu: Ženy dosahují vyššího vzdělání než muži.

Z důvodu potřeby většího množství dat byl zvolen kvantitativní výzkum. Pro realizaci sběru dat bylo použito online dotazování (CAWI). Cílovou skupinou dotazníkového šetření byli dospělí jedinci všech věkových kategorií a stupně vzdělání.

4.1 Analýza výsledků

V následující části práce budou vyhodnoceny otázky dotazníkového šetření, což nám pomůže dosáhnout cíle výzkumu. Otázky budou vyhodnoceny z hlediska pohlaví respondentů.

K dispozici bylo 120 vyplněných dotazníků (viz. příloha A), z nichž byly sumarizovány odpovědi jednotlivých otázek a jejich výsledky byly zpracovány do tabulek a grafů.

Otázka č. 1: Uved'te své pohlaví.

Tabulka zobrazuje celkové rozdělení respondentů. Rozdělení mužů a žen je v poměru 1:1.

Tabulka č. 1: Rozdělení pohlaví respondentů.

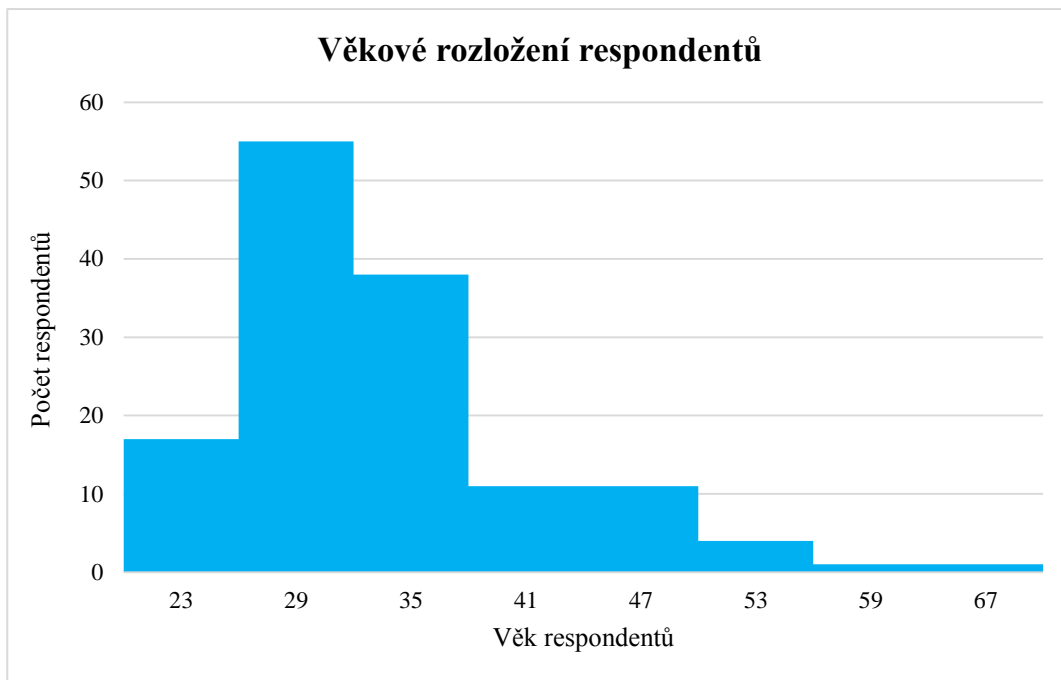
Pohlaví	Počet respondentů	% rozložení
Muž	60	50,00%
Žena	60	50,00%
Celkem	120	100,00%

Otázka č. 2: Uved'te svůj věk.

Na základě získaných odpovědí byly vytvořeny intervaly s věkovým rozmezím respondentů. Z níže uvedeného rozdělení četnosti můžeme říci, že nejčetněji zastoupenou skupinu zastupovali respondenti ve věku 24-29 let, což představovalo 35,00 % a nejméně zastoupenou skupinou byli respondenti, které jsou starší jak 54 let, což je 1,66 %.

Tabulka č. 2: Věkové rozložení respondentů.

Věková struktura	Počet respondentů	% rozložení
-23	17	14,17%
24-29	42	35,00%
30-35	36	30,00%
36-41	11	9,17%
42-47	8	6,67%
48-53	4	3,33%
54-59	1	0,83%
60+	1	0,83%
Celkem	120	100,00%

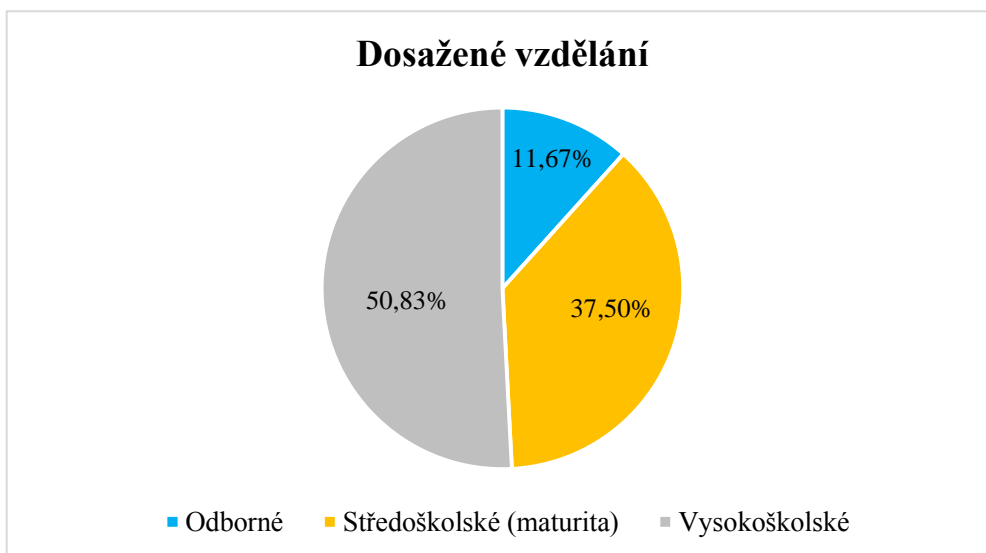
Graf č. 1: Věkové rozložení respondentů.

Otázka č. 3: Uveďte nejvyšší dosažené vzdělání.

Jednalo se o uzavřenou formu otázky, kdy respondenti měli na výběr ze čtyřech možností. První tabulka zobrazuje celkový počet odpovědí všech respondentů. Z celkového počtu 120 respondentů žádný nevedl, že má pouze základní vzdělání, tudíž tato odpověď není zahrnuta v tabulkovém a grafovém zobrazení. Dále pak 14 respondentů uvedlo, že má odborné vzdělání, což tvoří 11,67 %. 45 respondentů uvedlo, že má středoškolské vzdělání, tj. 37,50 % a zbytek 61 respondentů uvedlo, že má vzdělání vysokoškolské, což představuje 50,83 %.

Tabulka č. 3: Dosažené vzdělání.

Vzdělání	Počet respondentů	% rozložení
Odborné	14	11,67%
Středoškolské (maturita)	45	37,50%
Vysokoškolské	61	50,83%
Celkem	120	100,00%

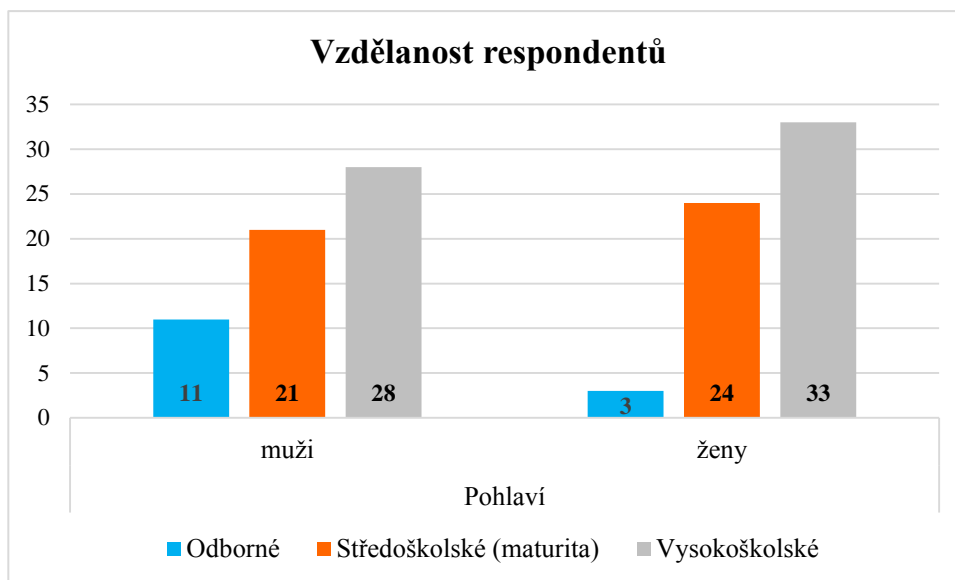

Graf č. 2: Dosažené vzdělání.

Následující, druhá, tabulka zobrazuje rozdělení z hlediska pohlaví a stupně dosaženého vzdělání. Z tabulky lze vyčíst, jaké jsou rozdíly mezi muži a ženami a jejich vzděláním. Z celkového počtu 60 mužů má 11 (18,33 %) odborné vzdělání, 21 (35,00 %) mužů má středoškolské vzdělání a 28 mužů (46,67 %) vysokoškolské. U žen je následující počet – 3 ženy odpověděly, že mají odborné vzdělání, což je 5,00 %; 24 žen dosáhlo středoškolského vzdělání a zbytek žen, což tvoří 55,00 %, má vzdělání vysokoškolské. Z výsledků lze zpozorovat, že jak u mužů, tak žen převládá vysokoškolské vzdělání.

Tabulka č. 4: Stupeň vzdělání dle pohlaví.

Stupeň vzdělání	Pohlaví			
	muži	% rozložení muži	ženy	% rozložení ženy
Odborné	11	18,33%	3	5,00%
Středoškolské (maturita)	21	35,00%	24	40,00%
Vysokoškolské	28	46,67%	33	55,00%
Celkem	60	100,00%	60	100,00%

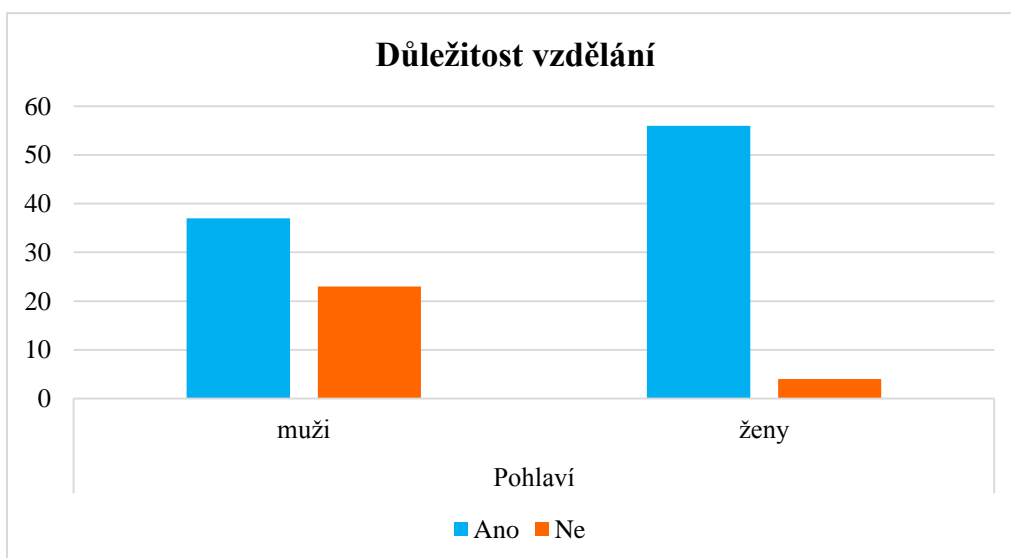
Graf č. 3: Stupeň vzdělání dle pohlaví.

Otázka č. 4: Považujete vzdělávání za důležité?

Na základě výše položené otázky byly zjištěny tyto výsledky. 37 mužů, kteří tvoří 61,67 %, odpovědělo, že vzdělání je důležité. Zbýlých 38,33 % mužů, což je 23 respondentů odpovědělo, že vzdělání důležité není. Ženy odpověděly jednoznačně. 93,33 % žen odpovědělo, že vzdělání důležité je, pro zbytek, který tvoří 6,67 %, vzdělání důležité není.

Tabulka č. 5: Důležitost vzdělání.

Možnosti	Pohlaví			
	muži	% rozložení mužů	ženy	% rozložení ženy
Ano	37	61,67%	56	93,33%
Ne	23	38,33%	4	6,67%
Celkem	60	100,00%	60	100,00%

Graf č. 4: Důležitost vzdělání.

Otázka č. 5: Co pro Vás vzdělávání znamená?

Jednalo se o otázku otevřenou. Z celkového počtu oslovených respondentů nejvíce respondenti uváděli, že vzdělávání je součástí rozvoje sebe sama. Tuto odpověď uvedli 33 respondenti. Druhou nejčastější odpovědí bylo, že díky vzdělání mají jedinci lepší pracovní možnosti. Třetí nejčastější odpovědí bylo, že vzdělávání zvyšuje úroveň vědění. Tuto odpověď uvedlo 24 respondenti.

Tabulka č. 6: Význam vzdělávání.

Význam vzdělávání	Počet respondentů
Nové možnosti	4
Nic, není důležité	2
Zvyšování úrovně vědění	24
Vyšší finance	8
Rozvoj sebe sama	33
Lepší pracovní možnosti	29
Budoucnost	15
Součást života, profese	9

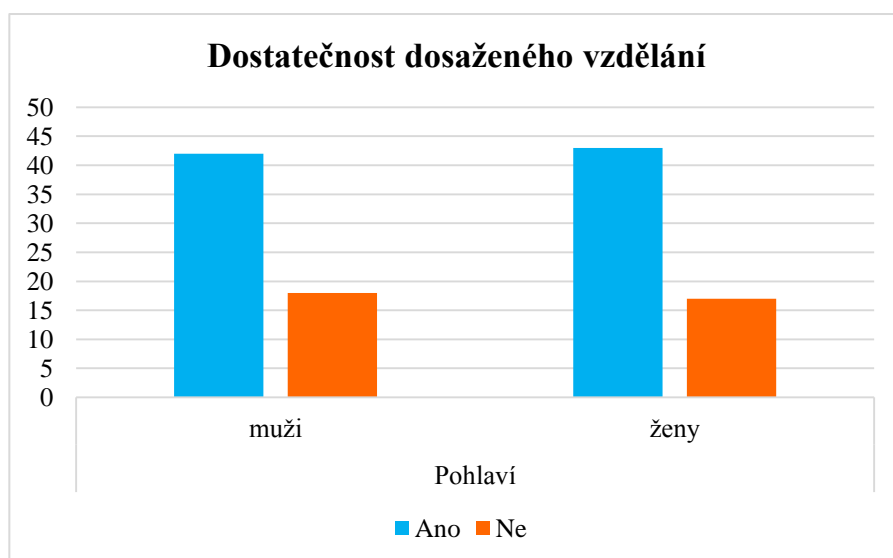
Graf č. 5: Význam vzdělávání.

Otázka č. 6: Považujete své dosažené vzdělání za dostačující?

Ze získaných výsledků lze usoudit, že oslovení muži i ženy jsou spokojeni se vzděláním, které získali. Z celkového počtu respondentů odpovědělo 42 mužů a 43 žen, že je spokojeno s dosaženým vzděláním. Odpověď ne uvedlo 18 mužů a 17 žen.

Tabulka č. 7: Dostatečnost dosaženého vzdělání.

Možnosti	Pohlaví			
	muži	% rozložení muži	ženy	% rozložení ženy
Ano	42	70,00%	43	71,67%
Ne	18	30,00%	17	28,33%
Celkem	60	100,00%	60	100,00%

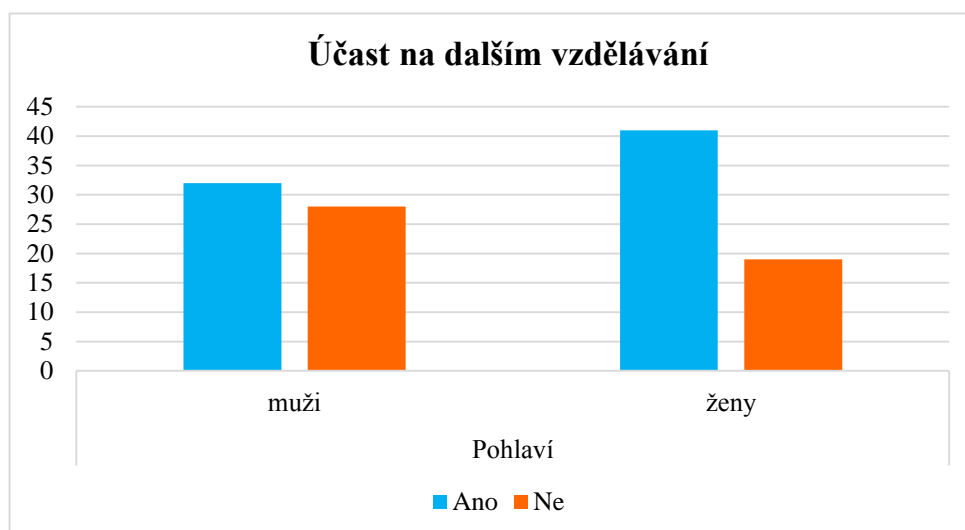
Graf č. 6: Dostatečnost dosaženého vzdělání.

Otázka č. 7: Účastnil(a) jste se nějakého dalšího vzdělávání?

Na výše zmíněnou otázku odpověděli respondenti následovně. 32 mužů, tj. 53,33 %, odpovědělo, že se dále vzdělávalo. Zbytek 28 mužů odpovědělo, že se žádného dalšího vzdělávání neúčastnilo. Ženy odpověděly následovně: 41 respondentů (68,33 %) se dále vzdělávalo, 19 respondentů (31,67 %) se nevzdělávalo.

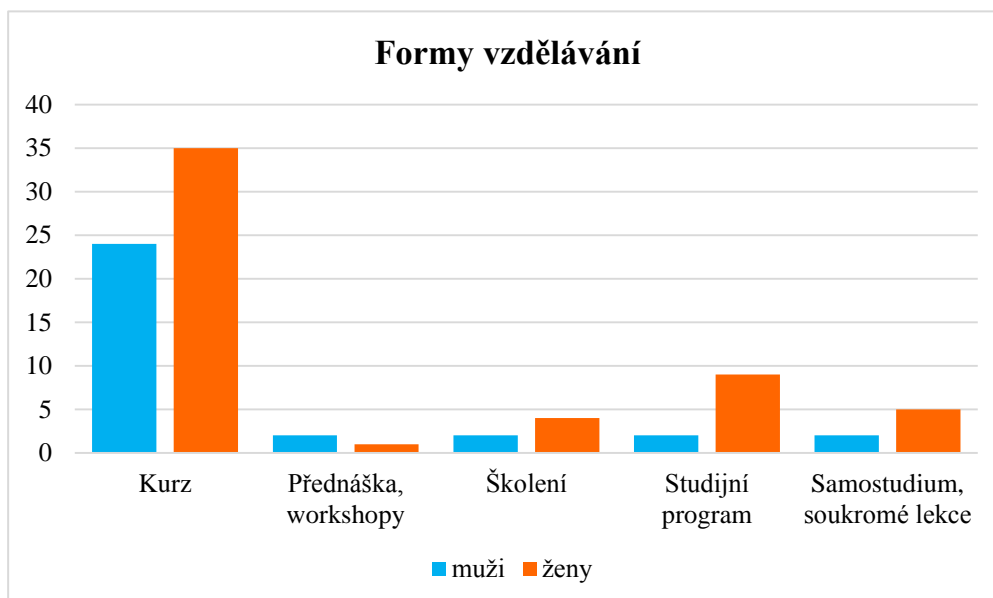
Tabulka č. 8: Účast na dalším vzdělávání.

Možnosti	Pohlaví			
	muži	% rozložení muži	ženy	% rozložení ženy
Ano	32	53,33%	41	68,33%
Ne	28	46,67%	19	31,67%
Celkem	60	100,00%	60	100,00%

Graf č. 7: Účast na dalším vzdělávání.

K otázce číslo 7 patřily ještě podotázky, jestliže se respondenti účastnili dalšího vzdělávání, měli uvést, jakou formou se vzdělávali a o jakou specializaci šlo. Z důvodu volné odpovědi respondenti uváděli např. 3 formy vzdělávání. Z celkového počtu 73 respondenti se nejčastěji účastnili kurzů (24 muži, 35 žen). 9 žen pak volilo jako další vzdělávání nějaký studijní program a 5 žen samostudium nebo soukromé lekce. U mužů je to vyrovnané. Vždy dva muži odpověděli, že se účastnili přednášek, školení, studijního programu a samostudia, soukromé lekce.

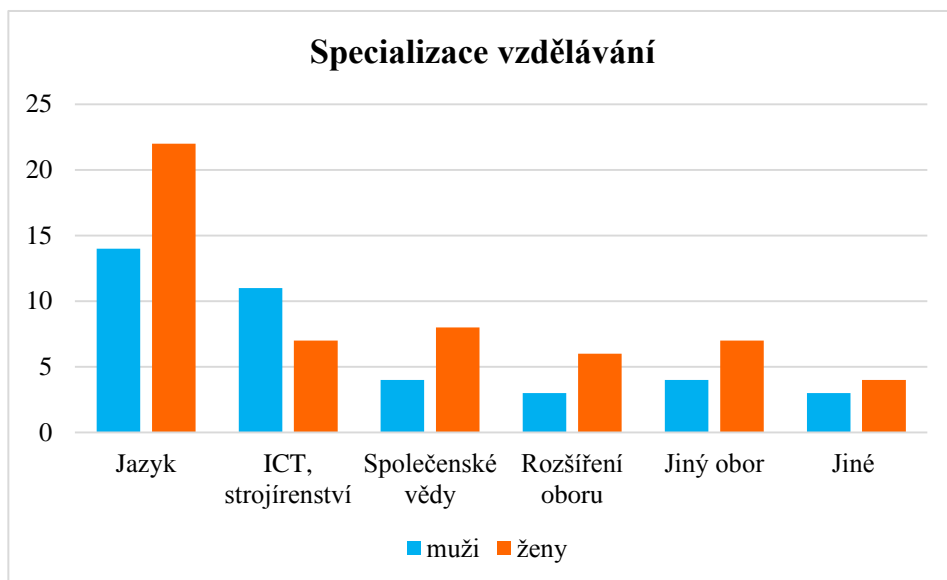

Graf č. 8: Formy dalšího vzdělávání.

Druhá podotázka, jak již bylo zmíněno, se týkala specializace dalšího vzdělávání. Otázka byla opět otevřená a respondenti odpovídali více možnostmi. Po sečtení odpovědí jsme dostali tyto výsledky. Nejvíce zastoupenou odpovědí u respondentů (14 mužů, 22 žen) bylo navštěvování kurzů cizího jazyka, především anglického jazyka. Dále se jednalo o kurzy nebo jiné formy spojené s ICT (11 mužů, 7 žen) a poté u žen společenské vědy jako pedagogika nebo psychologie. Třetí nejčastější odpovědí u mužů byly společenské vědy a studium jiného oboru. Respondenti měli možnost volné odpovědi. Celkem tuto možnost zvolilo 7 respondentů, kteří uvedli, že navštěvovali kurz marketingu, řízení lidských zdrojů, barmanský, ševcovský kurz nebo kurz paličkování. Dále uvedli, že navštívili přednášky o letectví a muzice.

Tabulka č. 9: Specializace dalšího vzdělávání.

Specializace	Pohlaví	
	muži	ženy
Jazyk	14	22
ICT, strojírenství	11	7
Společenské vědy	4	8
Rozšíření oboru	3	6
Jiný obor	4	7
Jiné	3	4
Celkem	39	54

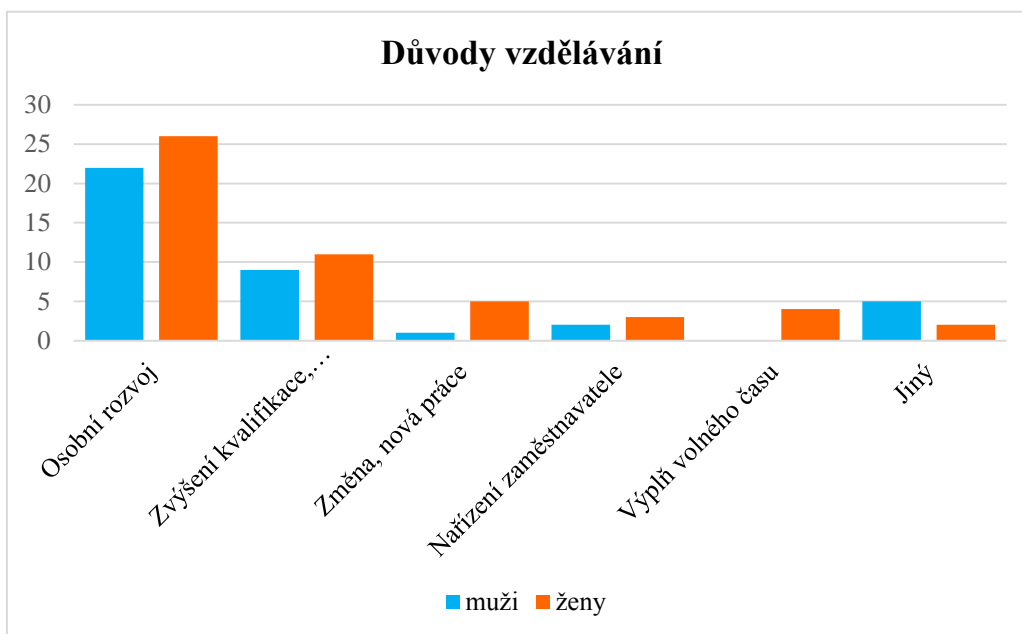
Graf č. 9: Specializace dalšího vzdělávání.

Otázka č. 8: Pokud jste se zúčastnil(a), co Vás vedlo k dalšímu vzdělávání?

Jednalo se o uzavřenou otázku dotazníku, přičemž respondenti měli na výběr z více možností. Na základě získaných odpovědí bylo zjištěno, že muži i ženy se dále vzdělávají z důvodu osobního rozvoje. Počty odpovědí jsou následovné – muži tuto odpověď zvolili 22x, ženy 26x. Další nejčtenější odpovědí bylo zvýšení kvalifikace a kariérní postup. Tuto odpověď zvolilo 9 mužů a 11 žen. Dalšími, jinými důvody vzdělávání byla lepší znalost v oboru, zvýšení osobního zisku, chuť se naučit něčemu novému nebo zlepšení vlastních výstupů.

Tabulka č. 10: Důvody vzdělávání – rozdělení dle účasti na dalším vzdělávání.

Důvod vzdělávání	Pohlaví	
	muži	ženy
Osobní rozvoj	22	26
Zvýšení kvalifikace, kariérní postup	9	11
Změna, nová práce	1	5
Nařízení zaměstnavatele	2	3
Výplň volného času	0	4
Jiný	5	2
Celkem	39	51

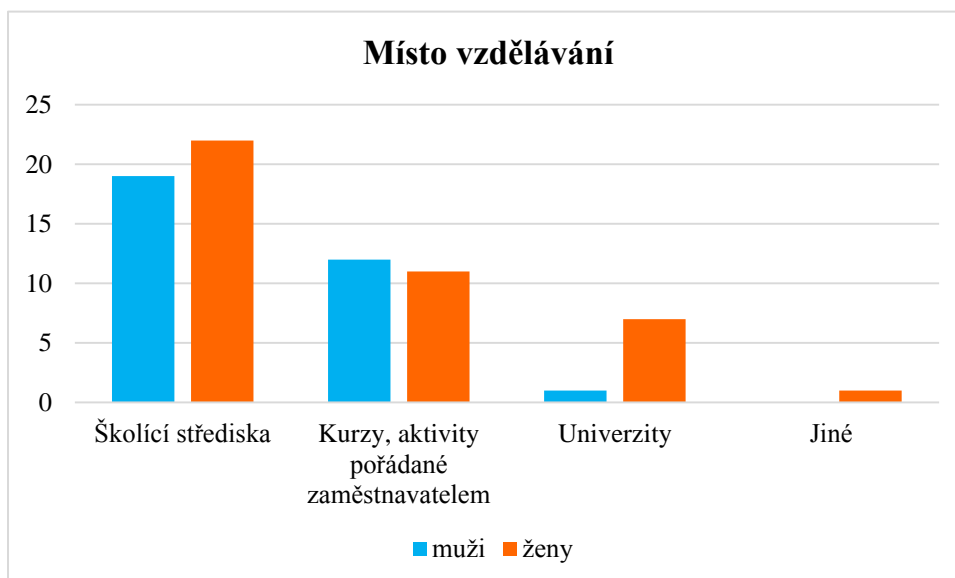
Graf č. 10: Důvody vzdělávání – rozdělení dle účasti na dalším vzdělávání.

Otázka č. 9: Kde se nejčastěji vzděláváte, popř. se vzdělával(a)?

Forma otázky byla uzavřená. Respondenti, kteří se účastnili dalšího vzdělávání, měli na výběr ze 4 možností, přičemž měli zvolit místo, kde se nejčastěji vzdělávají. Po zodpovězení otázky bylo zjištěno, že nejčastějším místem vzdělávání mužů i žen jsou školící střediska. Tuto odpověď zvolilo 19 mužů a 22 žen. Kurzy a jiné aktivity pořádané zaměstnavatelem zvolilo 12 mužů a 11 žen. Dále pak 7 žen zvolilo, že se vzdělávalo na univerzitě. U mužů tuto odpověď zvolil pouze 1 respondent. 1 respondent jako jiné místo vzdělávání uvedl zahraničí, kde navštěvoval univerzitu.

Tabulka č. 11: Nejčastější místo vzdělávání – rozdělení dle účasti na dalším vzdělávání.

Místo vzdělávání	Pohlaví	
	muži	ženy
Školící střediska	19	22
Kurzy, aktivity pořádané zaměstnavatelem	12	11
Univerzity	1	7
Jiné	0	1
Celkem	32	41

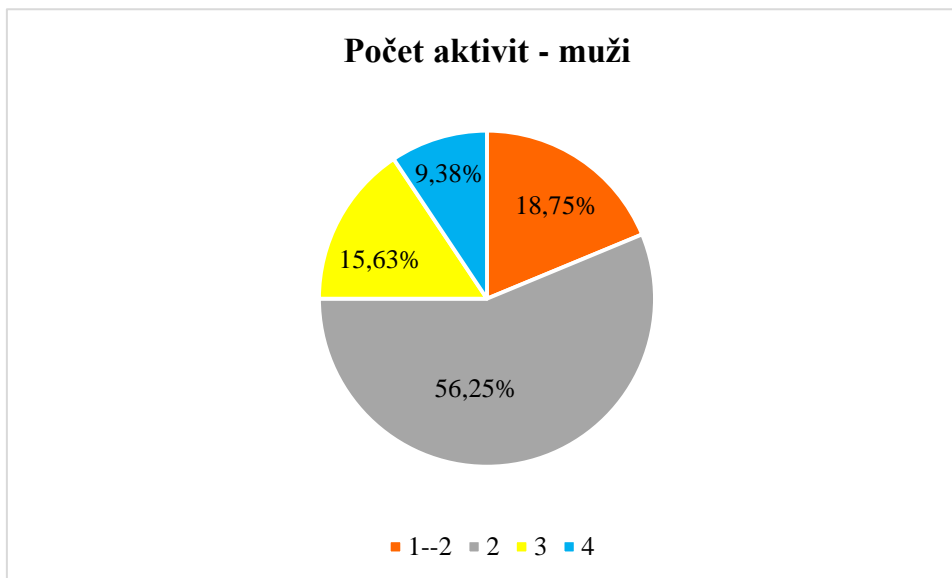
Graf č. 11: Nejčastější místo vzdělávání - rozdělení dle účasti na dalším vzdělávání.

Otázka č. 10: Kolik vzdělávacích aktivit za rok navštívíte?

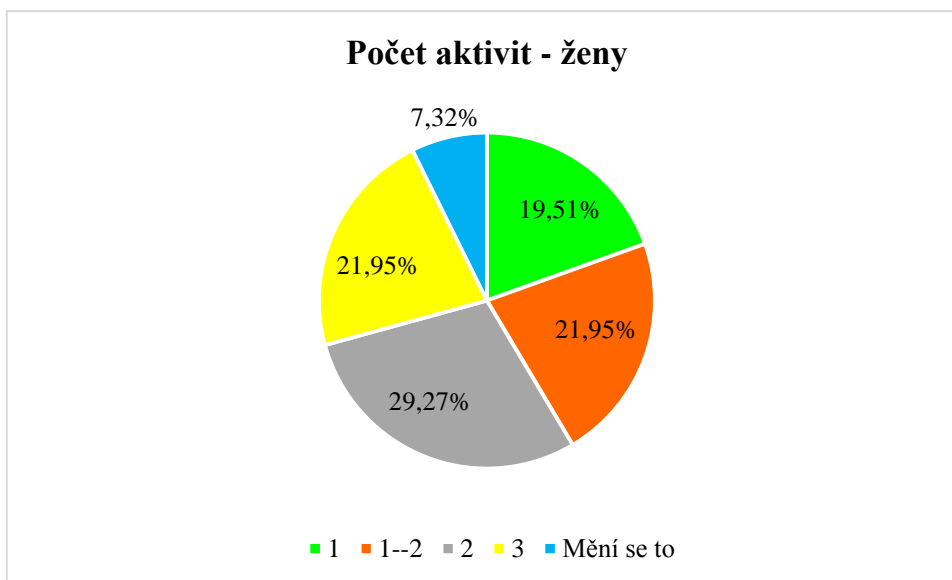
Na základě odpovědí byly získány tyto výsledky. Muži i ženy, kteří se účastní kurzů aj., navštěvují nejvíce 2 aktivity za rok, což představuje z 32 mužů 56,25 % a u žen je to ze 41 žen 29,27 %. Počty navštívených aktivit se u respondentů mění, proto jsem na základě charakteristiky úrovně (vážený průměr) vypočítala, zda muži nebo ženy navštěvují v průměru více aktivit. Do výpočtu jsem nezahrnovala možnost u žen, že se to mění. Na základě výpočtu vyšlo, že ženy ročně navštěvují v průměru 10 aktivit, muži 6 aktivit.

Tabulka č. 12: Počet aktivit dle pohlaví.

Počet aktivit	Pohlaví			
	muži	% rozložení muži	ženy	% rozložení ženy
1	0	0,00%	8	19,51%
1-2	6	18,75%	9	21,95%
2	18	56,25%	12	29,27%
3	5	15,63%	9	21,95%
4	3	9,38%	0	0,00%
Mění se to	0	0,00%	3	7,32%
Celkem	32	100,00%	41	100,00%

Graf č. 12: Počet aktivit – muži.

Graf č. 13: Počet aktivit – ženy.

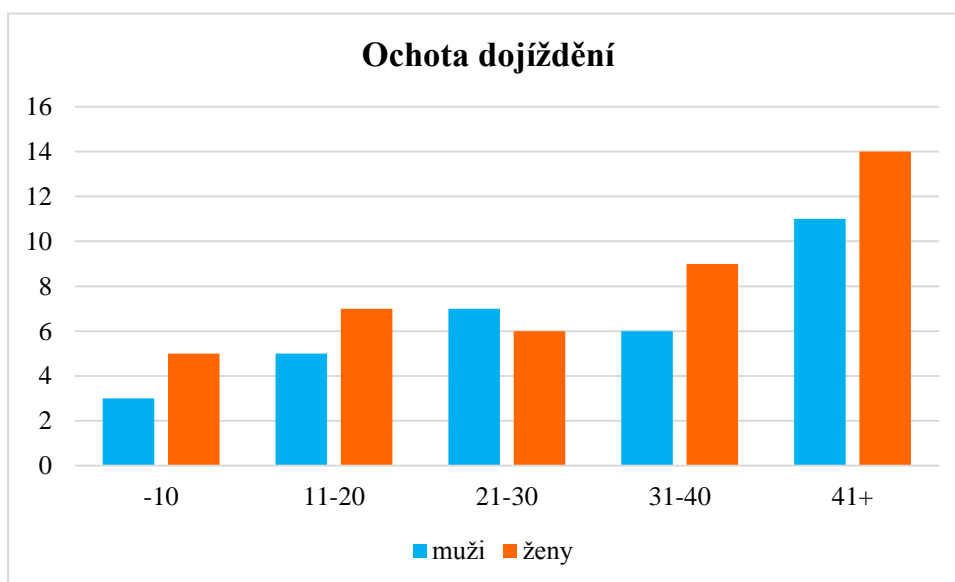
Otázka č. 11: Jak daleko jste ochotni za vzděláváním dojíždět?

Na základě otázky a výběru dané možnosti respondenty byly zjištěny tyto výsledky. 3 muži (9,38 %) jsou ochotni dojíždět za vzděláváním do 10 km, 5 mužů (15,63 %) dojede do 20 km, do 30 km je ochotno dojet 7 mužů (21,88 %), do 40 km dojede 6 mužů (18,75 %). 11 mužů odpovědělo, že za vzděláváním jsou ochotni dojet až 41 km a více. U žen byly získány podobné výsledky. 5 žen (12,20 %) je ochotno dojíždět za vzděláváním, které je od místa jejich bydliště vzdáleno do 10 km, 7 žen (17,07 %) dojede do vzdálenosti 20 km, 6 žen (14,63 %) do vzdálenosti 30 km, do 40 km je ochotno dojíždět 9 žen (21,95

%). Ve srovnání s muži i ženy jsou ochotny dojíždět za vzděláváním do vzdálenosti, která je větší jak 41 km. Tuto odpověď zvolilo 14 žen, což představuje 34,15 %.

Tabulka č. 13: Ochota dojíždění – rozdělení dle účasti na dalším vzdělávání.

Počet km	Pohlaví			
	muži	% rozložení muži	ženy	% rozložení ženy
-10	3	9,38%	5	12,20%
11-20	5	15,63%	7	17,07%
21-30	7	21,88%	6	14,63%
31-40	6	18,75%	9	21,95%
41+	11	34,38%	14	34,15%
Celkem	32	100,00%	41	100,00%

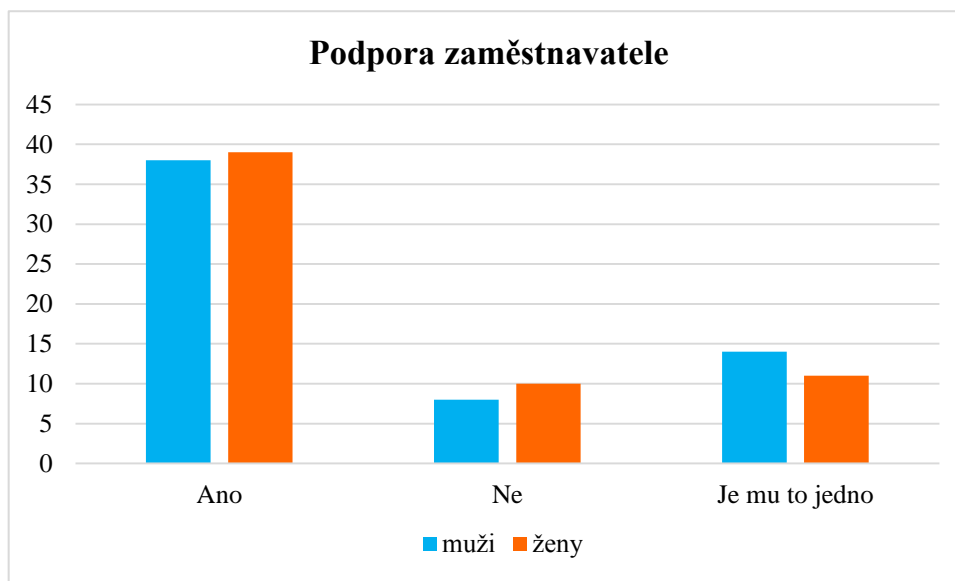
Graf č. 14: Ochota dojíždění - rozdělení dle účasti na dalším vzdělávání.

Otázka č. 12: Podporuje váš zaměstnavatel váš zájem o vzdělávání.

Jednalo se o uzavřenou otázku dotazníku, kdy respondenti měli na výběr z 3 možností, zda podporuje, nepodporuje nebo je mu to jedno. 38 mužů, tj. 63,33 %, odpovědělo, že jejich zaměstnavatel vzdělávání podporuje. 8 mužů, což představuje 13,33 %, vybralo odpověď ne a zbylých 14 jejich vzdělání neřeší. Ženy odpovídaly následovně: 39 žen (65,00 %) zaměstnavatel podporuje, 10 žen (16,67 %) zvolilo odpověď ne a zbylých 18,33 %, což je 11 žen odpovědělo, že to je jejich zaměstnavatelům jedno.

Tabulka č. 14: Podpora zaměstnavatele ve vzdělávání – dle celkového počtu respondentů.

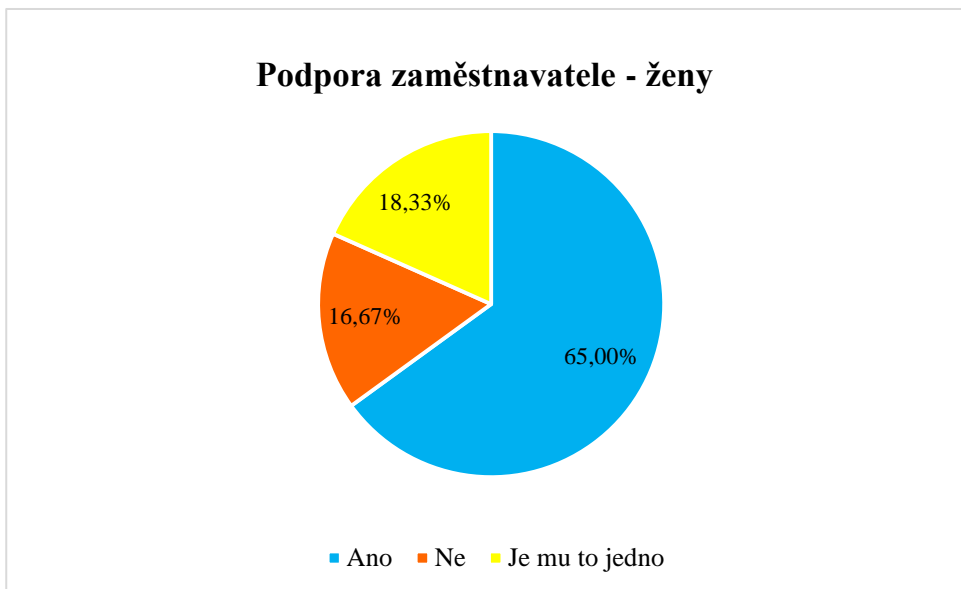
Možnosti	Pohlaví			
	muži	% rozložení muži	ženy	% rozložení ženy
Ano	38	63,33%	39	65,00%
Ne	8	13,33%	10	16,67%
Je mu to jedno	14	23,33%	11	18,33%
Celkem	60	100,00%	60	100,00%

Graf č. 15: Podpora zaměstnavatele ve vzdělávání – dle celkového počtu respondentů.

Graf č. 16: Podpora zaměstnavatele ve vzdělávání – muži.

Graf č. 17: Podpora zaměstnavatele ve vzdělávání – ženy.

Diskuze

Ve své práci se věnuji andragogice, jejímu historickému vývoji, rozvoji a současnému postavení této vědní disciplíny. Práce je rozdělena do teoretické a výzkumné části. V první fázi teoretické části mé práce jsem studovala dostupnou literaturu od odborníků, kteří se andragogikou zabývali a v současné době zabývají a získávala pro mne neznámé známé poznatky z odborné literatury. Na základě prostudování odborné literatury a získání nových informací o andragogice jsem téma rozebrala a sepsala hlavní myšlenky andragogiky do jednotlivých kapitol.

Po vytvoření teoretické části jsem začala pracovat nad částí výzkumnou. Jeden z hlavních cílů výzkumné práce bylo zjištění, zda pohlaví má vliv na dosažené vzdělání. V rámci výzkumného problému jsem si stanovila hypotézu, kterou jsem na základě svého šetření a již dosavadního šetření prezentované Českým statistickým úřadem měla za cíl potvrdit nebo vyvrátit.

Vzorek respondentů tvořilo celkem 120 respondentů ve věku 18-67 let. Nejpočetnější skupinu tvořili respondenti ve věku 24-29 let, druhou nejvíce zastoupenou skupinou byli respondenti ve věku 30-35 let a poté respondenti mladší jak 23 let.

Po rozboru dotazníkových otázek mého výzkumu bylo zjištěno, že respondenti jsou spokojeni se svým dosavadním vzděláním. Avšak rozdíl tu je, ženy mají větší potřebu se vzdělávat než muži a tudíž pohlaví hraje v dosaženém vzdělání svou roli. I když se respondenti ve svých výpovědích shodovali, po podrobnějším rozboru bylo zjištěno, že ženy jsou ochotny pro vzdělání „obětovat“ více. Pro ženy je vzdělání celkově více důležité, než pro muže. Na základě odpovědí na tuto otázku odpovědělo 56 žen, což představuje 93,33 %, že je pro ně vzdělání důležité. Pro muže je taktéž vzdělání důležité, ale při četnosti odpovědí ano/ne je rozdíl. 37 mužů, tj. 61,67 %, odpovědělo, že je vzdělání důležité, pro 23 mužů (38,33 %) vzdělání důležité není. Rozdíl mužů a žen je výrazný, neboť pouze 4 ženy odpověděly, což je necelých 7,00 %, že vzdělání důležité není. Z výsledků odpovědí v oblasti dalšího vzdělávání bylo zjištěno, že více respondentů se účastnilo dalšího vzdělávání. Jestliže uvedeme podrobnější výsledky, lze konstatovat, že ženy jsou v této oblasti více aktivní. Z celkového počtu 73 odpovědí ano se 41 žen, což představuje 56,16 %, dále vzdělávalo. U mužů to je 43,84 %. Všichni respondenti, kteří se účastnili nějakého dalšího vzdělávání, se shodli, že nejčastějším důvodem vzdělávání byly kurzy zaměřené na studium jazyka a informačních a komunikačních technologií. Co do počtu navštívených vzdělávacích aktivit, ženy navštíví ročně v průměru o 4 aktivity více. Respondenti se vzdělávali kvůli osobnímu rozvoji, zvýšení kvalifikace nebo kariéernímu postupu. Oproti mužům, ženy vybíraly i více možností, proč se vzdělávaly. Jednou z možností, která u žen byla zvolena vícekrát bylo, že navštěvováním kurzu či jiné aktivity vyplňovaly svůj volný čas. Pro vzdělávání si respondenti nejvíce volili školící střediska. V obou případech jsou ochotni dojíždět do vzdálenosti, která je větší jak 41 km. Z celkového počtu, kteří zvolili tuto možnost, jsou však ženy ochotnější tuto vzdálenost podstoupit. Tuto možnost zvolilo 14 žen, tj. 56,00 % a 11 mužů, tj. 44,00 %. Součástí dotazníku byla položena respondentům otázka, zda je zaměstnavatel podporuje v dalším vzdělávání. 38 mužů a 39 žen odpovědělo, že jsou ze strany zaměstnavatele podporovány. Z celkového počtu 77 respondentů, kteří zvolili tuto odpověď, tvoří 49,35 % mužů a 50,65 % žen. Ze získaných odpovědí je možné usuzovat, že jsou díky podpoře zaměstnavatele nepatrně více aktivnější ženy v dalším vzdělávání. Na základě jedné otázky však nelze konstatovat, že se jedná o pravdivou výpověď a bylo by potřeba více proměnných, na základě kterých by to bylo potvrzeno.

Ze statistik vyplývá, že v posledních letech vzdělanost žen roste. Je dokázáno, že ženy jsou vzdělanější než muži. Více žen než mužů má vysokoškolský titul. U žen dosahuje

vysokoškolského titulu 38,00 %, zatímco u mužů je to 25,00 % (Hospodářské noviny, 2017). Po získání odpovědí z šetření vyplývá, že z celkového počtu 60 mužů a 60 žen má 33 žen, tj. 55,00 % a 28 mužů, tj. 46,67 % vysokoškolské vzdělání. Dále pak 24 žen (40,00 %) a 21 mužů (35,00 %) má středoškolské vzdělání. Na třetím místě s počtem 3 ženy, tj. 5,00 % a 11 mužů, tj. 18,33 % mají vzdělání odborné. Základní vzdělání nezvolil žádný respondent.

Součástí výzkumného problému byla stanovena hypotéza, kterou lze potvrdit, neboť výsledky mého šetření korespondují s výsledky šetření Českého statistického úřadu.

Závěr

Žijeme ve světě plných změn. Dochází k neustálému vývoji v oblasti služeb a podnikání. Na člověka jsou kladeny velké nároky ze strany profese, zvyšuje se význam lidského kapitálu. Na zaměstnance jsou kladeny vyšší požadavky a bez vzdělaných a kvalifikovaných lidí nedochází k správnému fungování a prosperitě firem či jiných organizací. Ke správnému a kvalitnímu rozvoji organizací jsou zapotřebí nejen materiální a finanční prostředky, ale především lidský zdroj znalostí, dovedností a schopností. Stejně tomu je i u jednotlivce, který má díky vzdělání větší možnosti na trhu práce. Vzdělaný jedinec, který se chce rozvíjet, má více příležitostí a otevírají se mu nové možnosti. Vzdělání pomůže člověku k lepší orientaci v současném světě, podporuje jeho nezávislost a samostatnost. Podstatou a smyslem je i osobnostní růst a profesní rozvoj.

Nástrojem dosažení vzdělání a získání výše popsaných možností je právě andragogika, kterou někteří odborníci nejjednodušeji definují jako obor zabývající se vzděláváním dospělých jedinců. Andragogika jako pojem je znám již od 19. století, kdy jako první jej použil německý vysokoškolský učitel Alexandr Kapp. Od této doby prošla andragogika dlouhým vývojem. Měnily se názory odborníků na definice vědní disciplíny, na její obsah nebo předmět. I v současné době, se jak u nás, tak ve světě stále diskutuje o jejím místě v systému věd a obsahu. Je mnoho odborníků, kteří se zabývali a stále zabývají otázkou výchovy a vzdělávání dospělých. Na základě stanovených podmínek nebylo možné se zmínit a představit všechny, proto jsem pro svou práci vybrala ty, kteří stáli u zrodu této vědní disciplíny, a v poslední kapitole teoretické části jej představila.

V dnešní době najdeme mnoho odborných publikací, které se andragogikou zabývají. Na základě studia těchto publikací jsem sumarizovala poznatky o této vědní disciplíně. Ve své práci jsem věnovala pozornost komplexnímu přehledu o vědním oboru andragogika a jeho rozvoji. Jednotlivé kapitoly se zaměřují, např. na historický vývoj vzdělávání a vysvětluje jeho význam. Čtenář se dočte o základních otázkách andragogiky, na základě čeho a jak andragogika vznikla, jak se dále rozvíjela a jaké má současné postavení mezi ostatními vědními disciplínami. Každá vědní disciplína má své subdisciplíny. Jinak tomu není ani u andragogiky a proto bylo součástí jedné kapitoly tyto subdisciplíny popsat. Zároveň je pár řádků v teoretické části věnováno skupinám, kterým je andragogika věnována a důvody, proč se vzdělávat, neboť podstatou je již zmíněný osobnostní růst a profesní rozvoj.

Praktická část byla věnována vlivu vzdělávání na pohlaví. Prostřednictvím výsledků kvantitativní metody bylo zjištěno, že pohlaví má vliv na dosažené vzdělání. Cílem praktické části bylo potvrzení hypotézy, že ženy dosahují vyššího vzdělání než muži. Tato hypotéza byla na základě mého šetření a šetření Českého statistického úřadu potvrzena. Na základě získaných výsledků je dokázáno, že ženy jsou vzdělanější a můžeme konstatovat, že pohlaví má vliv na dosažené vzdělání.

Cíle stanovené na počátku této bakalářské práce, kterými bylo shrnout poznatky o andragogice a zjistit, zda pohlaví má vliv na dosažené vzdělání, byly dosaženy.

Seznam literatury

BARTOŇKOVÁ, Hana a Dušan ŠIMEK. 2002. *Andragogika*. 1. vyd. Olomouc: UP, 2002. 66 s. ISBN 80-244-0394-3.

BENEŠ, Milan. *Andragogika: teoretické základy*. 2. vyd. Praha: Eurolex Bohemia s.r.o., 2003. ISBN 80-86432-23-8.

BENEŠ, Milan. *Andragogika*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-247-2580-2.

BENEŠ, Milan. *Andragogika*. 2. vyd. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4824-5.

DOPITA, Miroslav. In memoriam Vladimír Jochmann. *SOCIOLOGICA – ANDRAGOGICA 2008: Věda, výuka a vzdělání*. 2008, 4(5), s. 9-11. ISSN 1803-0246.

DVOŘÁKOVÁ, Miroslava a Michal ŠERÁK. *Andragogika a vzdělávání dospělých: Vybrané kapitoly*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 2016. ISBN 978-80-7308-694-7.

HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-303-X.

JŮVA, Vladimír. Příspěvek k pojetí výchovy dospělých. In: *Sborník prací*. Filosofická fakulta Brněnské university, 1973, s. 105 - 106.

MUHLPACHR, Pavel. Gerontagogika - vzdělávání ve stáří a ke stáří. *Pedagogická orientace*. 2001, (2), s. 90 - 110. ISSN 1211-4669.

PALÁN, Zdeněk. *Základy andragogiky*. Praha: Vysoká škola J. A. Komenského, 2003. ISBN 80-86723-03-8.

PALÁN, Zdeněk. *Lidské zdroje – výkladový slovník*. Praha: Academia, 2002. ISBN 80-200-0950-7.

PALÁN, Zdeněk. *Základy andragogiky*. 1. vyd. Praha: VŠ J. A. Komenského s.r.o., 2002.

PALÁN, Zdeněk a Tomáš LANGER. *Základy andragogiky*. Praha: Univerzita J. A. Komenského, 2008. ISBN 978-80-86723-58-7.

PLAMÍNEK, Jiří. *Vzdělávání dospělých: Průvodce pro lektory, účastníky a zadavatele*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3235-0.

PRŮCHA, Jan. *Moderní pedagogika*. 2. upr. a dopl. vyd. Praha: Portál, 2002.
ISBN 80-71-78-631-4.

PRŮCHA Jan a Jaroslav VETEŠKA. *Andragogický slovník*. Praha: Grada Publishing, 2012. ISBN 978-80-247-8182-2.

ŠERÁK, Michal. František Hyhlík a jeho přínos ke konstitování pedagogiky dospělých v Československu. In: MATULČÍK, Július. *Zborník Filozofickej fakulty Univerzity Komenského: Acta Andragogica 6*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2018, s. 93 - 106. ISBN 978-80-223-4587-3.

ŠKODA, Kamil. 1996. *Kapitoly z dějin andragogiky*. Praha: Karolinum, 1996.
ISBN 80-7184-326-1.

ŠVECOVÁ, Jana. JUBILANT PROF. JIRI KOTASEK. *Pedagogika: Časopis pro vědy o vzdělávání a výchově*. 1999, **XLIX**, s. 170-175. ISSN 2336-2189.

VETEŠKA, Jaroslav. *Přehled andragogiky: Úvod do vzdělávání a učení dospělých*. 1. vyd. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1026-6.

VYMAZAL, Jiří. 2002. *České vzdělávání dospělých ve světle tradice a při pohledu do budoucnosti*. In BENEŠ, Milan, aj. *Idea vzdělávání v současné společnosti*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2002, s. 139-154.

ZORMANOVÁ, Lucie. *Didaktika dospělých*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2017.
ISBN 978-80-271-0051-4.

PEDAGOGICKÁ ORIENTACE – vědecký časopis české pedagogické společnosti (Pavel Muhlpachr) – fce. gerondagogiky (<https://journals.muni.cz/pedor/issue/view/662>)

Použité internetové zdroje

Vzdělanost žen roste. In: <https://domaci.ihned.cz> [online]. 2017 [cit. 2019-07-13].
Dostupné z: <https://domaci.ihned.cz/c1-65618460-vzdelanost-zen-roste-v-mladsi-generaci-jich-ma-vysokoskolsky-titul-vice-nez-muzu-ti-ale-maji-vyssi-platy>.

Přílohy

Příloha A: Dotazník k bakalářské práci.

Prosím Vás o vyplnění krátkého dotazníkového šetření, které bude sloužit k podkladům bakalářské práce na téma Vývoj andragogiky v ČR a její dopady na produktivní věk. Dotazník je zcela anonymní a získané informace budou využity jen pro tuto práci. Za vyplnění děkuji.

1. Pohlaví: muž žena

2. Věk:

3. Nejvyšší dosažené vzdělání:

- základní
- odborné
- středoškolské
- vysokoškolské

4. Považujete vzdělávání za důležité?

- ano
- ne

5. Co pro Vás vzdělávání znamená? (volná odpověď)

.....
.....

6. Považujete své dosažené vzdělání za dostačující?

- ano
- ne

7. Účastnil(a) jste se nějakého dalšího vzdělávání?

- ano
 - navštěvoval jsem:
 - (typ aktivity: kurz, soukromé lekce aj.)
 - šlo o:
 - (specializace: informační a komunikační technologie, rozšíření oboru aj.)
- ne

8. Pokud jste se zúčastnil(a), co Vás vedlo k dalšímu vzdělávání? Lze uvést více možností.

- osobní rozvoj
- zvýšení kvalifikace a zlepšení kariérního postupu
- z důvodu získání nebo změny práce
- nařízení zaměstnavatele
- výplň volného času
- jiné:

9. Kde se nejčastěji vzděláváte, popř. se vzdělával(a)?

- školící střediska
- kurzy, jiné aktivity pořádané zaměstnavatelem
- univerzity
- jiné

10. Kolik vzdělávacích aktivit za rok navštívíte?

11. Jak daleko jste ochotni za vzděláváním dojíždět?

- nejezdím nikam
- méně jak 10 km
- 11-20 km
- 21-30 km
- 31-40 km
- 41 km a více

12. Podporuje váš zaměstnavatel váš zájem o vzdělávání?

- ano
- ne
- je mu to jedno